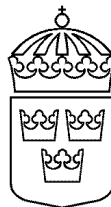

Riksdagens protokoll 1995/96:58

Tisdagen den 20 februari

Protokoll
1995/96:58

Kl. 14.00 – 16.22
18.00 – 18.30

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 13 och 14 februari.

2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Andreas Carlgren* (c) avsagt sig uppdraget att vara suppleant i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Meddelande om aktuell debatt

Talmannen meddelade att vid den aktuella debatten om välfärden *onsdagen den 21 februari* skulle regeringen företräddas av statsrådet Anna Hedborg och inte, som tidigare meddelats, av socialminister Ingela Thalén.

4 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1995/96:83

Till riksdagen

Fördröjt svar på interpellation 1995/96:83 av Erling Bager (fp) om avregleringen av elmarknaden i Göteborg.

Härmed meddelas att ovanstående interpellation inlämnad av Erling Bager, på grund av arbetsbelastningen inte kan besvaras inom föreskriven tid.

Prot. 1995/96:58
20 februari

Den kommer i stället att besvaras fredagen den 15 mars kl. 9.00 vilken är den första lämpliga tiden för både Erling Bager och mig.
Stockholm den 15 februari 1996
Med vänlig hälsning
Jörgen Andersson

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 1995/96:54 om grusvägar i Dalsland

Anf. 1 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Nils-Erik Söderqvist har frågat mig om jag vid en kommande fördelning av statliga medel till vägnätet avser att verka för en fördelning som ger Dalslands grusvägar möjlighet att få en bärighet som minskar tjälskadorna och avstängningstiden till samma nivå och omfattning som övriga Sydsverige.

Bakgrunden till frågan är att en stor del av vägnätet i Dalsland är avstängt för tung trafik under tjällossningen. Dessutom är den genomsnittliga avstängningstiden bland de längsta i Sverige. Under våren 1994 var 47 % av vägarna i Dalsland avstängda för tung trafik under i genomsnitt 57 dagar.

För mig är den bristande bärigheten på vägnätet i Dalsland under tjällossningsperioden väl känd. De problem som finns där är mer att likna vid de förhållanden som finns i Norrland än vid de som finns i södra Sverige.

Möjligheten att minska restriktionerna på vägnätet under tjällossningsperioden är direkt beroende av vilka resurser som ställs till Vägverkets förfogande för drift och underhåll av vägar. Jag tycker att det är rimligt att dessa anslag skall höjas, men det torde få ske på bekostnad av nyinvesteringar. I vilken mån detta är möjligt får utvisas av den budget för år 1997 som regeringen för närvarande arbetar med.

Jag är emellertid inte beredd att vidta några åtgärder som ensidigt gynnar vägnätet i Dalsland. Fördelning av resurser mellan olika regioner och mellan olika ändamål är en i allt väsentligt operativ funktion som åvilar Vägverket. Vägverkets interna budget fastställs utifrån de övergripande krav och mål som regering och riksdag har lagt fast och innefattar en komplex avvägning mellan olika samhällsmål.

Anf. 2 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka kommunikationsministern för svaret. Jag tycker att det vittnar om både insikt och kunskap om Dalslands vägnät och dess situation.

Det är också glädjande att kommunikationsministern i sitt svar anger och anser att det behövs en höjning av anslaget för drift och underhåll av Dalslands vägar. Egentligen kvarstår endast knäckfrågan, var finns pengarna?

Jag tänker inte redovisa någon synpunkt på det, även om jag skulle kunna ha en sådan, utan snarare ytterligare anvisa argument för att Dalsland och dess vägar behöver mer pengar och ett större anslag.

150 mil allmänna vägar finns i detta landskap. Jag vill påstå att det är unikt vid en nationell jämförelse. Våra grusvägar och landsbygdsvägar är utsatta för ett *mycket* hårt slitage. Vi har 2 000 företag i detta landskap. Enbart de 27 största företagen fraktar årligen tre och en halv miljon ton gods. Man gör ofta det med lastbilsekipage på ca 60 ton. Vi vet att en enda sådan lastbil orsakar samma belastning på vägarna som 10 000 personbilar.

Detta gör man i ett landskap med mycket dålig bärighet. Man gör det i ett landskap som just under tjällossningsperioden måste stänga av hälften av sina vägar. Man måste också stänga av sina vägar i en omfattning som är mycket stor vid nationell jämförelse. Om man lägger ihop tiden är det två månader av årets tolv som vägarna är till hälften avstängda.

Samtidigt tvingas vi i Dalsland medge dispenser, inte minst för mjölktransporter, men också för annat gods som måste fram i detta landskap.

Jag vill påstå att Dalsland är mest utsatt och har den värsta situationen om vi jämför med andra landskap. Om vi tittar på antalet allmänna vägar i relation till avstängningstid och tjällossningsperioder är det Dalsland som toppar. Sedan kommer Jämtland och därefter en del andra norrländska skogslän.

Tittar vi dessutom på den situation som råder i vår egen närhet och konstaterar att Dalsland ligger i södra Sverige och att det är där som näring, företag och verksamhet skall konkurrera, finner vi att Sydsverige har en avstängningstid på 20 % och att vi ligger nästan på 50 %. Då förstår alla att läget är *mycket* allvarligt.

Min fråga till kommunikationsministern blir mot denna bakgrund: Är det kommunikationsministerns bedömning att det är möjligt att åstadkomma en bärighet för vägnätet i Dalsland så att tjälskador och avstängningstider minskar till samma nivå och omfattning som för övriga Sydsverige?

Anf. 3 ELVER JONSSON (fp)

Fru talman! Statsrådet har gett en bild av och bekräftat det svåra läge som råder för Dalslands vägnät. Det har sedan understrukits av interpellanten att det behövs insatser på olika håll.

Interpellanten säger för övrigt att knäckfrågan är pengarna, men jag skulle vilja säga att knäckfrågan är ännu vidare. Det handlar också om pengarnas fördelning. Riksdagen har avsett att inte lägga sig i detaljer, men jag tror att riksdag och regering kanske ändå bör ge synpunkter. Det finns skäl att markera den stora andelen grusvägar och framför allt vägar som är tjälkänsliga, så att Vägverket tillräckligt starkt beaktar detta.

En annan del i komplexet av avvägningar som statsrådet talar om i sitt svar handlar naturligtvis om hur mycket pengar som totalt går att lägga ut, hur mycket skall det vara på investeringar, hur mycket skall det vara på underhåll? Det är naturligtvis inte alldeles enkelt, men jag tror att det är viktigt att verkligen göra den prövningen. De stora investeringarna, som slukar de många miljarderna, skulle kunna avstå ett

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Svar på
interpellationer*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

antal miljoner. Kronorna skulle räcka ganska långt vid t.ex. en vägupp-
rustning i landskapet Dalsland.

Detta är känsligt bl.a. för näringslivet. Mjölknäringen, som näm-
des, är inte den största. Jag skulle i stället vilja peka på timmerindu-
strin, som i dubbel bemärkelse är oerhört tung och som genererar oer-
hört många transporter. Sågverken klarar inte att lägga upp stora lager
utan måste vid avstängningar avstå från drift ett antal dygn, vilket na-
turligtvis är mycket påfrestande.

Fru talman! Det skulle vara intressant att få höra statsrådets kom-
pletterande svar. Det behöver föras en diskussion i dessa frågor. Annars
riskerar ett landskap som Dalsland med sin storlek och inriktning att
komma i kläm. Jag vill påstå att så har skett av och till under åren. Det
behövs därför en stor uppmärksamhet på dessa frågor.

Anf. 4 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Det gläder mig att statsrådet inte tänker vidta några åt-
gärder som ensidigt gynnar vägnätet i Dalsland. Jag är helt införstådd
med de riksdagsbeslut som innebär att vi skall fatta målbeslut och inte
detaljbeslut i sådana här frågor.

Jag beklagar Dalslands situation när det gäller avstängda vägar, som
kan jämföras med motsvarande situation i Norrland. Jag förstår att
Nils-Erik Söderqvist hellre vill ha en standard på Dalslands vägar som
motsvarar den som finns i det övriga Sydsverige.

Mitt hemläns vägregion, som omfattar Norr- och Västerbotten, är
inte den som är allra värst däran – det är region Mitt. Ungefär 700 mil
per år stängs av under i genomsnitt 56 dagar, trots att man nu satsar
mycket på bärighetspaket och har gjort så även under senare tid.

Jag tycker att det här är en viktig fråga. Vad jag tycker att vi ge-
mensamt borde fundera över är om de samhällsekonomiska kalkylerna
tar tillräcklig hänsyn till näringslivets behov. Tar man exempelvis i
tillräckligt hög grad hänsyn till minskat exportnetto och sådana saker i
de beräkningar som ligger till grund för våra prioriteringar?

Jag skulle vilja fråga statsrådet: Är ministern beredd att verka för att
man ser över de samhällsekonomiska kalkylerna i syfte att konstatera
om det är befogat att ta större hänsyn till näringslivets behov och lön-
samhet i dessa beräkningar?

Anf. 5 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag delar Nils-Erik Söderqvists bedömning att knäck-
frågan är pengarna men också Elver Jonssons bedömning att det hand-
lar om fördelningen av pengarna. Jag vill i frågan om investeringar
eller underhåll i vårt vägnät peka på att det gäller insatser som varar
länge. De är dyra, och de får långvariga konsekvenser, vilket innebär
att det är väldigt viktigt att man satsar varje krona så bra som möjligt.
Jag har absolut ingen annan uppfattning.

Vi vet också hur det historiskt kommer sig att vissa län har mera
bekymmer med de här frågorna än andra. Det hänger ihop med att det
hela tiden finns en stor del gamla vägar som är pålappade eller om-
byggda, medan andra län har nyprojekterade vägar men också ett un-

derlag – sand eller sådant – som gör att det i stort sett aldrig blir tjällossning eller att tjällossningen inte medför samma problem.

Dalsland hör till de landskap söder om Mälaren som har både det ena och det andra problemet, dvs. en stor andel gamla och ombyggda vägar, som är i hög grad pålappade, och ett i grunden bekymmersamt underlag.

Jag vill inte delta i tävlingen om eländesbeskrivningar. Vi är mycket väl medvetna om att man inom Älvsborgs län har mest bekymmer i just Dalsland, men också samtliga län norr om Dalälven vill föras till listan över län som har riktigt stora problem med timmertransporter och även andra transporter. Det är också riktigt att de har sådana problem.

Nils-Erik Söderqvist frågar om jag delar hans bedömning att det skall gå att i Dalsland åstadkomma en standard liknande den som finns i övriga delar av Sydsverige. Ja, jag delar den bedömningen, men ingen skall få mig att utlova något årtal för när det målet skall vara uppnått. Det har nämligen att göra med de beslut som riksdagen kommer att fatta med anledning av den nya investeringsplanering som ni kommer att få tillfälle att diskutera här i riksdagen. Vi kommer i regeringen att förbereda denna planering under sommaren och hösten. Den kommer, som jag sagt i mitt interpellationssvar, enligt min bedömning att innebära att vi kommer att göra om fördelningen mellan dels nyinvesteringar, dels drift och underhåll.

Som Elver Jonsson sade kan reinvesteringsmedel räcka mycket långt, om man satsar dem på strategiska ställen. Jag tror att man på den vägen kan göra en hel del. Man skall dock vara medveten om att detta också innebär att en del län och regioner som räknar med att komma i åtnjutande av nyinvesteringar och nya stora projekt som riksdagen har lämnat utrymme för i 1993 års riksdagsbeslut – det som brukar kallas 98-miljarderspaketet – kommer att bli oerhört bekymrade över att deras projekt då kommer att få stryka på foten.

Jag delar uppfattningen att den här diskussionen behöver föras. Men jag tycker att vi alla när vi för den diskussionen skall vara medvetna om att det inte kommer någon ny manna från himlen i form av nya 98-miljarderspaket eller nya stora satsningar. Det handlar i stället om omfördelningar mellan de olika trafikkontona i framtiden.

När det gäller de samhällsekonomiska kalkylerna är det viktigt att komma ihåg att det är en mängd olika faktorer som vägs in och skall vägas in. Det handlar om miljöfrågor, om näringslivets behov och om tillgänglighet. Det handlar helt enkelt om nyttan i förhållande till de pengar som man satsar. Man kan säkerligen förfina de här kalkylerna, och det är något som Statens institut för kommunikationsanalys, SIKA, är sysselsatt med. Man arbetar där oerhört seriöst med detta och räknar med att det till de beslut som riksdagen skall kunna fatta nästa år kommer att finnas ett än bättre underlag än vad som hittills funnits.

Anf. 6 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)

Fru talman! Jag har full förståelse för att kommunikationsministern nu inte kan ange något exakt årtal för när det kan komma medel och förbättringar i den omfattning som jag vill se för Dalsland. Jag vill

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

också säga att det är tillfredsställande att vi talar om en omfördelning av anslag. Som jag sade i mitt inledande anförande handlar det nu om att se hur vi får fram pengarna.

Jag vill ytterligare lyfta fram Dalsland också ur en annan aspekt, där Dalsland på många sätt skiljer sig från det övriga landet, nämligen när det gäller näringsstrukturen.

Om man tittar på hur det ser ut i Dalsland i jämförelse med övriga landet ser man att andelen jobb inom verkstadsindustrin, inom jord- och skogsbruket och inom skogsvarubaserad industri skiljer sig avsevärt från motsvarande andel i övriga landet. Av dem som har jobb är dubbelt så många sysselsatta i verkstadsindustrin i Dalsland som i övriga landet. När det gäller jord- och skogsbruket är det likadant. I skogsvarubaserad industri är andelen fem gånger så hög som i övriga landet.

Detta belyser, precis som Elver Jonsson tog upp, Dalslands unika situation och behovet av bra kommunikationer och bra vägar i detta landskap. Dalsland är starkt beroende av bra möjligheter att transportera gods i landskapet. Dessutom ingår Dalsland nu i EU:s stödområde enligt mål 5b. Det innebär att det i dag finns ett samhällsmål för Dalsland – likaväl som det finns för en del andra landskap – att utveckla Dalsland som landskap, inte att avveckla det. Då måste det finnas bra kommunikationer och bra vägar som möjliggör för Dalsland att dra till sig nya näringar och verksamheter, men som också möjliggör utveckling för de näringar och verksamheter som finns.

Jag tolkar kommunikationsministern så att hon är optimistisk i bedömningen av möjligheten av att få till stånd en annan fördelning som skulle gagna Dalsland när det gäller att få del av ökade väganslag för drift och underhåll. Är den tolkningen riktig? Det är så jag ändå har tolkat ministern.

Anf. 7 ELVER JONSSON (fp)

Fru talman! Kommunikationsministern har förmodligen rätt när hon säger att vi inte kan räkna med manna ovanifrån, även om det vore en nåd att stilla bedja om med tanke på hur penningläget är. Däremot har interpellanten intecknat en hygglig fördelning, och har den här debatten spelat honom så i händerna är den ju inte förgäves.

Kommunikationsministern nämnde att de gamla vägarna med dåligt underlag har sina särskilda bekymmer. Man skulle också kunna nämna de många broar som också har alltför svag standard. Framför oss har vi nu åtta veckor eller två månader av en besvärlig tjällossningsperiod. I samband med den är det några saker som är nya, och dem skulle jag vilja nämna för statsrådet.

Under 1996 har inga extra insatser planerats på grund av de låga anslagen. Det är ett faktum. Det betyder att ordinarie underhållsarbeten – gruskomplettering, hyvling, dammbindning och annat – kommer att vara det som gäller. Något annat som är nytt för oss som bor söder om Dalälven är den kraftiga kylan. Söderut behärskar man tjälen betydligt sämre än norrut, och man räknar med att den skall bli upp emot en och en halv meter. Det är en försvårande omständighet. Utöver grusvägarna

har de belagda vägarna en mycket låg bärighet i Dalsland, och det var väl vad statsrådet indirekt sade.

Vad jag skulle vilja skicka med, och jag hoppas att det också kan nå fram till Vägverket och dess regionala organ, är att det krävs relativt enkla bygghandlingar för att komma i gång med upprustningen av grusvägarna. Byggstarter på sådana upprustningsarbeten kan ske på bara några månader. Sådana insatser skiljer sig betydligt från de stora, tunga investeringarna.

Till sist, fru talman, vill jag säga att jag helt delar statsrådets uppfattning att pengarna kommer att räcka längre om man lägger upp detta strategiskt, och det tror jag är väldigt viktigt nu när det är ont om dem. Pengar som läggs på Dalslands vägar kommer att räcka väldigt långt.

Anf. 8 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Jag vill, kommunikationsministern, kommentera detta att det skall bli en omläggning från investeringsbudgeten till drift och underhåll. Om jag är rätt underrättad och minns rätt gagnar det föga de vägar, vare sig i Dalsland eller i Norrland, som har dålig bärighet. Det går inte på drifts- och underhållsanslaget. Det krävs någon form av investeringar för det.

Jag tror att det finns ett gemensamt intresse i Dalsland och i övriga delar av landet där man har dålig bärighet men där det finns en tung del av näringslivet, framför allt ett exportintensivt näringsliv som skogs- och verkstadsindustrin, att vi får till stånd en översyn av hur tungt näringslivet viktas i fördelningen av pengarna eller i de samhällsekonomiska kalkylerna. Jag har en känsla av att det är alldeles för lätt.

Om man sedan sneglar på Kommunikationskommitténs förslag tror jag att både Dalsland och norra Norrland kan se sig i stjärnorna efter några nyinvesteringar på vägsidan. Det är ju främst förbehållet de stora vägarna och vägarna runt storstäderna. Om man tar hänsyn till miljö och tillgänglighet och ger dessa faktorer tyngst vikt förstår jag att det blir på det viset. Men jag undrar om det är vettigt för Sverige och Sveriges ekonomi att de får väga tyngre än näringslivets behov. Det är ändå intäkterna från näringslivet vi skall leva på.

Anf. 9 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag är väl medveten om att det är extra bekymmersamt med djup tjäle i år, eftersom det inte har varit så mycket snö men oerhört kallt under en lång tid. Det kommer att drabba Sverige söder om Dalälven på ett sätt som inte har varit så vanligt, åtminstone inte sedan 1986. Det är inte något som vi inte är medvetna om.

Samtidigt bestämmer inte vi här i riksdagen – eller i regeringen, beroende på vem som talar – om att flytta över fördelning från en region till en annan. Det gör man på Vägverket. När det gällde översvämningarna förra våren gav vi Vägverket möjlighet att flytta pengar mellan sina olika konton för att klara översvämningsproblemen och de reparationer man behövde göra. Det är alltså Vägverket som har möjlighet att göra det. Vi kan inte, och vi skall inte, jobba på den nivån här i riksdagen.

Prot. 1995/96:58
20 februari

**Fel! Okänt
växelargument.**

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Svar på
interpellationer*

Nils-Erik Söderqvist frågade om jag kan vara så optimistisk att jag säger att vi skall utveckla detta för Dalsland. Ja, jag är optimistisk när det gäller att öka möjligheterna i underhållet, men det vore fel av mig att säga att detta skall göras i Dalsland. Denna fördelning måste och skall göras av Vägverket.

Att bärighetsanslaget hör till nyinvesteringarna är riktigt, Ulla Löfgren, men om det kommande riksdagsbeslutet skulle omfatta också bärighet som reinvesteringar kan det självklart vara på det sättet. Det är ju en fråga om hur man formulerar sig i ett kommande beslut. Riksdagen kan ju ha synpunkter på den delen.

Vad gäller de överväganden som kommer i Kommunikationskommitténs första delbetänkande kommer jag inte att kommentera någonting av det förrän jag har sett det delbetänkandet.

Anf. 10 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)

Fru talman! Det är riktigt, som kommunikationsministern sade, att bärigheten får betraktas som en reinvestering. Vi har i Dalsland inga krav på att vi skall få en beläggning av våra grusvägar. Vi accepterar mycket väl att åka på grusvägar i detta fantastiska landskap, men det skall vara bra grusvägar. Det skall vara grusvägar som det går att åka på, så att det inte är lervälling man åker i.

Jag måste efter den här debatten konstatera dels att kommunikationsministern väl känner till situationen, vilket är en förutsättning för att vi skall komma rätt i den här frågan, dels att det finns en vilja att höja anslaget för att vi skall komma till rätta med våra bekymmer. Därför tolkar jag kommunikationsministern positivt, och jag ser framför mig en budget för 1997 som innebär en betydande ökning av anslaget så att vi kan klara uppgiften.

Slutligen vill jag tacka kommunikationsministern för den här interpellationsdebatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1995/96:57 om Göteborgsöverenskommelsen

Anf. 11 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Kia Andreasson har frågat mig om jag med anledning av Göteborgsöverenskommelsen avser att vidta åtgärder så att:

1. En ekonomisk konsekvensbedömning av överenskommelsen kommer till stånd.
2. En heltäckande miljökonsekvensbeskrivning på systemnivå kommer till stånd.
3. Överenskommelsen omprövas, om det visar sig befogat.

I förhandlingarna om innehållet i Göteborgsöverenskommelsen har de ekonomiska konsekvenserna ingått som en viktig del. Göteborgsöverenskommelsens vägprojekt prövas enligt gällande regler och lag-

stiftning, vilket innebär att varje projekts miljökonsekvenser och ekonomiska konsekvenser prövas på sedvanligt sätt.

Kia Andreasson är inte ensam om att fråga efter en mer utvecklad miljökonsekvensbeskrivning på systemnivå; det gör de flesta företrädare inom ämnesområdet. Det saknas för närvarande metoder för sådana beskrivningar, och därför är en metodutveckling en prioriterad uppgift för berörda verk och myndigheter. Den miljökonsekvensanalys som genomförts är det bästa som går att genomföra för närvarande. Den liknar därtill i allt väsentligt den analys som genomförts i Stockholm avseende Dennisöverenskommelsen.

Det är självklart att projekt som inte klarar den ekonomiska prövningen respektive miljöprövningen inte skall genomföras, och därmed blir varje projekt prövat. I sammanhanget kan det vara värt att påpeka att överenskommelsen har träffats mellan flera parter. Staten kan därför inte ensidigt ompröva överenskommelsen.

Anf. 12 KIA ANDREASSON (mp)

Fru talman! Jag tackar Ines Uusmann för svaret. Göteborgsöverenskommelsen är en stor satsning, 9 miljarder, varav 7,2 miljarder skall satsas på vägar: vägar över vatten – en bro – genom berg – en tunnel – och också en tunnel under vägar. Det är stora projekt för att trafiken skall få större utrymme och flyta fritt. Det skall underlätta för bilismen.

Samtidigt står det i överenskommelsen att målet är bättre miljö – och det vill jag lägga huvudvikten vid i mitt första inlägg – bättre tillgänglighet och förbättrade möjligheter till regional utveckling. Men den här överenskommelsen är motsägelsefull i många stycken. Hur är det med bättre miljö? Ökad trafik, som nya vägar ju bidrar till, skall betalas av bilismen. Det finns nämligen förslag om biltullar. Det skall bli bättre miljö i innerstaden. Men om det blir mindre bilism i innerstaden betalas inte vägarna. Det är det första motsägelsefulla draget i denna överenskommelse.

Enligt prognoser kan man uppnå minus 12 %, alltså 12 % minskning av trafiken, i innerstaden. Men det är bara en prognos. De som ändå betalar dyra biltullar kör mer, och det blir mer utsläpp. Människorna är sådana att när de väl betalat vill de få valuta för pengarna. Människor väljer även omvägar och perifera inköpsställen, stormarknader som ligger utanför staden. De kommer att köra ännu mer. Dessutom kan det leda till utflyttning av centrumboende. Om man jobbar i en angränsande kommun blir det dyrt. Lika gäller för företagare och affärer. Miljövinsten blir inte så stor med denna skiss.

Problemet i Göteborg är att pendlare utifrån förorterna vill köra in till stan. Hur löser vi detta bäst? Inte genom att underlätta för bilkörandet utan genom att planera det så att människor kan ställa bilen och åka kollektivt. Då behövs inga nya stora vägar.

Kommunikationsministern säger i svaret att en miljöprövning gjorts och godkänts. Men i den nuvarande miljökonsekvensbeskrivningen anges att Göteborgsöverenskommelsen inte märkbart förmår minska de samlade utsläppen. När det gäller luftföroreningar och buller från trafiken i regionen blir det ingen minskning enligt konsekvensbeskrivning-

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

en. Om man vill uppnå målen måste fordonskraven skärpas. Men för närvarande finns ingenting som tyder på att miljömålen kan uppnås med enbart tekniska åtgärder.

Vidare sägs i konsekvensbeskrivningen att trafiksystemet som helhet bör byggas upp så att miljömålen tillgodoses. Däremot påpekar man att en påtaglig påverkan på stads- och landskapsbilden kommer att ske, likaså ingrepp i viktiga friluftsområden och andra skyddsvärda områden. De begränsade förbättringarna i vissa centrala delar och utefter vissa vägar uppväger inte dessa ingrepp. Alltså bör en fördjupad analys genomföras enligt Naturvårdsverket.

Långsiktighet erfordras från miljösynpunkt. Den nuvarande miljökonsekvensbeskrivningen ger inga svar på hur olika handlingsalternativ kan tillgodose de långsiktiga miljömålen för ett hållbart transportsystem. Det finns ingen analys av vad som fordras för att klara miljömålen i ett 25–30 års perspektiv och hur långt de föreslagna satsningarna räcker. Miljökonsekvensbeskrivningen ger ingen uppfattning av trafikens miljöpåverkan i Göterborsregionen i framtiden. Alltså är det helt klart att trafiksatsningarna i sig inte leder till bättre miljö.

Motsägelsefullt är också att man gör så här stora investeringar samtidigt som miljöminister Anna Lindh, regeringskollegan, säger att trafiken är vårt största enskilda miljöproblem. Därför har man föreslagit att höja bensinskatten kraftigt. Flera planerade motorvägsbyggen skall stoppas. Anna Lindh säger också att utsläppen är farliga och bidrar till växthuseffekten. Det har vi väl alla förstått vid det här laget.

Naturvårdsverket kom med en rapport där man säger att koldioxidutsläppen ökar igen. I regeringens egen skivelse om miljön sägs också att det är så och att någonting måste göras. Det finns andra som säger samma sak, t.ex. World Watch Institute. I Agenda 21 har vi helt andra mål för att kunna komma till rätta med miljöproblemen. Därför är det så konstigt att detta projekt över huvud taget kom till stånd.

Jag undrar om kommunikationsministern inte kunde ta tillfället i akt nu när partier i Göteborg har backat ut och slänga hela förslaget i papperskorgen och komma med ett bättre alternativ. Jag skall återkomma till det alternativet.

Anf. 13 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Det är alldeles riktigt att Naturvårdsverkets remissvar, som dock är ett av de 40–50 olika remissvar som lämnades om Göteborgsöverenskommelsen, var kritiskt.

Man sade att dessa infrastruktursatsningar inte märkbart skulle minska utsläppen av luftföroreningar och buller från trafiken i regionen. Jag vill till Kia Andreasson säga att möjligheterna att på regional nivå minska de totala utsläppen är väldigt små, om man nu skall göra detta på systemnivå. Detta är mycket av en nationell trafik- och miljöpolitisk fråga. Det är ju det som är grunden till den utredning – Kommunikationskommittén – som nu arbetar och som jag har väldigt stora förväntningar på. Kommunikationskommittén skall göra en total översyn av landets trafikpolitik. Detta kommer alltså att leda till ett nytt

beslut, som riksdagen får ta ställning till under våren 1998. Därför finns det anledning att diskutera detta då.

Göteborgsöverenskommelsen kom ju inte enbart till med syftet att utsläppen skulle minska över hela regionen. Den kom till därför att den skulle förbättra regionens miljösituation, men också för att den skulle öka tillgängligheten och skapa bättre förutsättningar för utveckling i regionen. Det ingick alltså i uppdraget.

Den miljökonsekvensanalys som genomfördes visar att överenskommelsen leder till en förbättrad miljösituation generellt sett. Det totala trafikarbetet i Göteborgsregionen kommer endast marginellt att påverkas av denna överenskommelse. Därför kommer också den totala utsläppssituationen att påverkas ganska marginellt. De stora vinsterna ligger i de lokala förbättringarna som åstadkoms genom byggandet av bl.a. tunnlar och bullerskydd, vilket också skrivs i remissyttrandet.

Trots de synpunkter som man kan ha på ett avgiftssystem ger det ändå möjligheter att reglera trafikmängderna. Framför allt handlar det då om Göteborgs innerstad, där trafiken kan regleras.

Anf. 14 KIA ANDREASSON (mp)

Fru talman! Jag tycker att det hela är motsägelsefullt av de anledningarna som jag tidigare nämnde. Den infrastruktur som byggs i dag och som vi förhoppningsvis har chans att ändra – dvs. att inte fullfölja denna överenskommelse som den är skisserad – har betydelse för en lång period framöver. Överenskommelsen stämmer ju inte med andra direktiv som regeringen har utfärdat. I direktiven även till den kommitté som skall utarbeta ett hållbart kommunikationssystem står det: ”Ett regionalt transportsystem skall vara en integrerad del av det totala miljöanpassade transportsystemet samt ekonomiskt och socialt hållbart.” Men det är inte Göteborgsöverenskommelsen. Och ekonomiskt så har det ju redan pajat ihop. När det gäller zonindelningarna och tunnlar har en del partier backat ur. Nu finns det ingen ekonomisk grund för överenskommelsen. Hur skall kommunikationsministern lösa detta?

Chansen är ju nu att man tänker om. Miljöpartiet har förespråkat en centrumtunnel, för det är ju där som det stora problemet finns med alla människor som vill in till stan. Sedan bör man på nationell nivå bygga ut järnvägsspåren så att frakter kan ske där i större utsträckning. Det vore lönande för miljön.

Den centrumtunnel som vi i Miljöpartiet talar om har Stadsbyggnadskontoret gjort en förstudie om. Till skillnad mot olika vägprojekt skulle denna tunnel kraftigt bidra till måloppfyllelserna i Göteborgsöverenskommelsen. Kostnaden skulle uppgå till ca 2,7 miljarder.

Utbyggnad av en tunnel under den centrala staden skulle göra det möjligt att sammanbinda västra stambanan med Bergslagsbanan samt Bohusbanan med Väst kustbanan och Boråsbanan. Avsikten med tunnelutbyggnaden är framför allt att man skall göra det möjligt att dels erbjuda direktresor med pendeltåg till flera områden i centrala Göteborg, dels upprätta rationellare trafikering med möjlig sammankoppling av olika pendeltågslinjer. Detta skulle gagna Göteborgsområdet. Men

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

några ytterligare alternativ har aldrig utretts. Därför vill jag fråga kommunikationsministern: Avser kommunikationsministern att tänka i de banor som man borde göra enligt direktivet, Naturvårdsverket och Riksrevisionsverket? Eller ligger den gamla överenskommelsen nu fast trots att det ekonomiska systemet har fallit? Jag skulle gärna vilja ha svar på dessa frågor.

Anf. 15 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Det som gäller är att riksdagen har fattat ett beslut att bemyndiga regeringen att dels låta Vägverket ta upp lån för att finansiera det förberedelsearbete som behövs för att de avgiftsfinansierade delarna skall kunna komma till stånd, dels betala ut bidrag till kollektivtrafiksatsningarna. Dessa utbetalningar och upplåningar kan enligt riksdagsbeslutet göras bara om alla regionens kommuner godkänner överenskommelsen.

Det är alldeles riktigt att det i Göteborgs kommun just nu pågår diskussioner om avgiftssystemet med anledning av att det är remisstid när det gäller Vägtullsutredningen. Folkpartiet och Moderata samlingspartiet i regionen har sagt att man inte stöder det modifierade förslaget till vägtullsfinansiering. Vad vi då kan göra är att stoppa de aktuella starterna för vägprojekt. Hittills har man tagit upp 260 miljoner kronor i lån. Vi kan alltså – precis som det har gjorts i Stockholmsområdet – stoppa nystarterna och utbetalningar av bidrag också till kollektivtrafikinvesteringar. På det sättet kan vi finansiera de 260 miljoner kronorna som redan så att säga ligger i lånebadkaret.

Om överenskommelsen på lång sikt inte kommer att fungera eller inte är giltig – dvs. om kommunerna enar sig om att man inte vill ha vägtullsfinansiering – då måste naturligtvis hela överenskommelsen omprövas. Men det vore ett helt annat läge, och då måste regeringen återkomma till riksdagen om hur man skall använda de pengar som redan är avsatta till Göteborgsöverenskommelsen. Men det blir ett nytt ärende.

Anf. 16 KIA ANDREASSON (mp)

Fru talman! Jag hoppas att det blir ett nytt ärende ur alla aspekter, inte bara ur den aspekten. Det verkar som att politikerna i Göteborg blev så charmerade över detta erbjudande att de inte riktigt tänkte efter och insåg att det var de själva som till sist och syvende skulle betala kostnaderna. Det lät så väldigt fördelaktigt. Men faktum är att det skulle fördubbla Göteborgs nettoskuld.

Lånet går ju över Vägverkets budget. Men Göteborg skall ju betala amorteringar i över 20 år. Göteborgs budget i dag är inte så väldigt bra. Antagligen skulle det här lånet orsaka stora besvär i framtiden. Så här stora investeringar skall betalas av oss alla. Vi måste också tänka på våra barns framtid.

Även Tomas Sterner, professor på Handelshögskolan, tycker att detta är ett tanklöst slöseri med pengar och att Göteborgsöverenskommelsen inte har genomgått den sedvanliga samhällsekonomiska analysen av kostnader och nytta.

Det fanns en tid då nationalekonomer ansåg att vägprojekt satte fart på hjulen. Det är en gammal socialdemokratisk tes att det skulle göras i lågkonjunkturer. Men det är i dag inte ”inne” bland ekonomer. De säger att det är ett stort slöseri och aldrig bra för ekonomin. Offentlig verksamhet måste nagelfaras noga. Däremot behövs det många satsningar för bättre miljö, speciellt när det gäller trafiken.

Mycket mer är det inte att säga om detta. Jag hoppas än en gång att både den ekonomiska aspekten och miljöaspekten kommer att prövas noga. Det är en styrka om man kan bekänna att det inte var en bra grej och säga: Vi har insett detta, och vi ändrar det medan tid är. Det är en styrka. Den styrkan hoppas jag att kommunikationsministern har så att hon kan styra åt det hållet.

Anf. 17 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Det är inte så intressant vilken styrka jag har, eftersom det inte enbart är jag som håller i det här ärendet. Detta är en uppgörelse mellan flera parter i regionen, där statens roll är att se till att finansieringen hålls ihop.

Vi skall ha oerhört stor respekt för de parter som ingått uppgörelsen i regionen. Jag menar att deras uppriktiga mål har varit och är att man skall lösa ett stort antal problem i Göteborgsregionen som handlar om trafiken och miljön. Man skall komma ihåg att detta är *ett* nytt projekt. Resten handlar om städning i samband med befintliga leder och den befintliga trafikapparaten.

För att det inte skall uppstå några funderingar när det gäller finansieringen vill jag göra klart att det är Riksgälden som lånar, Vägverket som ansvarar för lånet och staten som garanterar lånet. Det är inte Göteborgs kommun som råkar ut för bristande likviditet

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1995/96:60 om Vägverket

Anf. 18 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Olle Lindström har frågat mig dels om jag är beredd att genomföra en bolagisering av Vägverkets produktionsdivision, dels vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att skapa konkurrensneutralitet vad avser transporttjänster.

Bakgrunden till frågan är att Vägverket respektive Posten Lättgods antagits som entreprenörer åt Bodens kommun till anbud som låg 35 % under närmaste övriga anbud.

På Olle Lindströms första fråga är mitt svar att jag inte har för avsikt att nu vidta några åtgärder för att genomföra en bolagisering av Vägverkets produktionsdivision. Skälen härför framgår av den proposition som regeringen förelade riksdagen i höstas. Riksdagen beslutade också med anledning av propositionen att upphäva sitt tidigare beslut att bolagisera produktionsdivisionen.

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Svar på
interpellationer*

Med anledning av riksdagens beslut om att upphäva sitt tidigare beslut att bolagisera Vägverkets produktionsdivision har regeringen nyligen beslutat om föreskrifter för Vägverkets produktionsverksamhet. Regeringen föreskriver bl.a. att uppdrag åt utomstående skall redovisas särskilt från uppdrag i egen regi. Dessutom skall egenregiverksamheten redovisas särskilt från Vägverkets verksamhet i övrigt. Vägverket skall också beakta vad som gäller enligt konkurrensrätten och i tillämpliga fall också enligt upphandlingsrätten. Genom de av regeringen beslutade föreskrifterna har möjligheten till underprissättning och konkurrensnedvridande prissättning begränsats. Därmed har en del av vad Underprissättningsutredningen föreslår i betänkandet Konkurrens i balans, SOU 1995:105, redan beaktats. Jag är därför inte oroad över att Vägverkets produktion lämnar anbud och utför uppdrag åt utomstående.

Min uppfattning är att Posten Lättgoods verkar på en marknad i konkurrens och att det är jämlika förutsättningar mellan olika transportföretag. Något intresse att bedriva olönsam fraktrafik, för t.ex. Bodens kommun, ryms inte inom ramen för bolagets verksamhet.

Jag kan i övrigt inte kommentera prissättningen i ett enskilt fall i ett avtal mellan Vägverket respektive Posten Lättgoods och Bodens kommun. I tillämpliga fall kan sådana frågor prövas enligt konkurrenslagen och/eller enligt lagen om offentlig upphandling.

Mot bakgrund av de frågor som Olle Lindström ställt finner jag således inte skäl att nu vidta några särskilda åtgärder. Jag kommer dock att följa utvecklingen för Vägverkets produktionsverksamhet liksom för andra verksamhetsgrenar inom departementets ansvarsområde där offentlig näringsverksamhet utövas i konkurrens med enskild näringsverksamhet.

Anf. 19 OLLE LINDSTRÖM (m)

Fru talman! Artigheten kräver att jag tackar kommunikationsministern för svaret på min interpellation, även om jag inte är nöjd med svaret. Däremot är jag mycket tacksam och nöjd över att få interpellationssvaret i så god tid som det nu har blivit vid två tillfällen när jag ställt en interpellation till kommunikationsministern.

Min principiella uppfattning är att staten endast i undantagsfall skall äga och driva företag. Anledningen är enligt min uppfattning att staten aldrig kan utöva ägaransvaret lika aktivt som den enskilde ägaren kan.

Än värre är när skattefinansierade statliga verk genom underprissättning konkurrerar ut privata företag på den s.k. öppna marknaden. Det var ju för att undvika detta uppenbara problem som den borgerliga regeringen ville bolagisera Vägverkets produktionsdivision Tyvärr hade inte den socialdemokratiska regeringen kraft och mod att fullfölja detta och upphävde därmed beslutet.

Jag beklagar att statsrådet inte på något sätt tar till sig de exempel jag visat på och vill göra något åt detta. Statsrådet säger att Vägverket skall särredovisa uppdrag åt utomstående från uppdrag i egen regi. En av mina följdfrågor blir då: Hur skall detta kunna kontrolleras och kunna styras? Enligt min mening är det utopiskt.

Vidare säger statsrådet att regeringens föreskrifter begränsar möjligheten till underprissättning och konkurrenssnedvridning. Även om så skulle vara fallet räcker det inte med begränsning. Delar inte statsrådet Konkurrensverkets uppfattning att konkurrenssnedvridning inte får förekomma – särskilt när det sker med skattemedel?

När nu Vägverket Produktion Norr i Luleå tagit en plogningsentreprenad åt Bodens kommun till klart underpris visar det att regeringens föreskrifter inte efterföljs. När det gäller Vägverkets funktionsupphandlingar har det funnit olika uppgifter om hur det har fungerat.

Till skillnad från statsrådet är jag mycket oroad över att Vägverket Produktion lämnar anbud och utför uppdrag åt utomstående. Det är ingen tvekan om att skattemedel utgör regleringspost för den underprissättning som nu sker och därmed slår ut många privata företag.

Min oro delas av tusentals företag runt om i landet. Branschorganisationer och även Konkurrensverket är medvetna om problemet. Om nu inte statsrådet och regeringen är beredda att likställa Vägverkets produktion med andra företag genom bolagsbildning, vad skall då statsrådet göra för att förhindra den konkurrenssnedvridning som nu sker?

När det gäller Posten Lättgods – i dagligt tal kallat Poståkeriet – säger statsrådet att det verkar på en marknad i konkurrens och att något intresse att bedriva olönsam fraktrafik inte ryms inom ramen för bolagets verksamhet. Det borde givetvis vara så, men verkligheten visar på något annat.

När Posten Lättgods startade 1990 framgick det av dess affärsidé att det skulle arbeta sig in på den riktiga transportmarknaden. Detta steg visade sig vara förödande, inte bara för Posten Lättgods och skattebetalarna utan även för marknaden i sin helhet.

Under de första fem åren redovisade Posten Lättgods underskott med ca 2 miljarder kronor. En beräkning som gjordes för år 1993 visade att varje försändelse subventionerades med ca 16 kr. Förlusten det året var en tredjedel av den totala omsättningen.

När kritik framfördes sade chefen för Postens Lättgods: ”Postens Lättgods tror sig kring 1996 ha uppnått det kunnande om marknad och produktion som gör att verksamheten kan blomstra.”

Nu skriver vi 1996 och fortfarande förekommer underprissättning och osund konkurrens. Det visar bl.a. det exempel som jag har tagit upp i min interpellation.

Jag noterade att statsrådet kommer att följa utvecklingen inom sitt departements ansvarsområde, där offentlig näringslivsverksamhet utövas i konkurrens med enskild näringsverksamhet.

Dess värre tror jag inte att detta räcker. Offentlig näringsverksamhet måste, om den över huvud taget skall tillåtas, arbeta på samma villkor som enskild näringsverksamhet. Därför är bolagsbildningen nödvändig.

Sverige behöver ett bättre företagsklimat med fler nya, små och medelstora företag, som ger nya arbetstillfällen. Vi har inte råd att tillåta skattefinansierad verksamhet slå ut enskilda företag.

Mot den bakgrunden måste jag ställa ytterligare en fråga till statsrådet: Anser statsrådet verkligen att detta inte utgör något problem?

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 20 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Vem är tacksam för den bolagisering som inte blev av? Ingen av dem vid väg- och trafikdivisionen som jag hittills har talat med och definitivt ingen vid produktionsdivisionen. Så vem är glad och tacksam?

Att konkurrenterna inte gillar detta är ju alldeles självklart. Men när inte ens de som har blivit räddade från denna bolagsbildning är nöjda, börjar man ju fundera. En del av deras missnöje beror på att man av konkurrensskäl inte vill ha en myndighetsstämpel. Även statsrådet måste väl medge att detta är ett dilemma. Det allra främsta skälet till missnöjet är nog kanske ändå att de tycker att deras trovärdighet undergrävs. De var ju mycket glada och stolta över att de ändå hade lyckats så väl med omstruktureringen. De tyckte att det var ganska roligt att divisionen skulle bli bolagiserad och fullt konkurrensutsatt. Därmed skulle de få jobba på samma villkor som de privata konkurrenterna.

Nu kan man knappast tala om konkurrens på samma villkor. Jag vet inte vem som förlorar mest på detta. Alla förlorar. Hela branschen, regeringen, riksdagen och staten förlorar på det, eftersom trovärdigheten för Vägverket undergrävs.

Om produktionsdivisionen hade varit bolagiserad och fullt konkurrensutsatt, hade det aldrig behövt ifrågasättas om Vägverket dumpat priset eller inte i det aktuella fall som Olle Lindström tar upp. Då hade en eventuell marginalprissättning möjligtvis diskuterats bland konkurrenterna. Men ingen hade behövt ifrågasätta den, eftersom AB Vägverkets Produktionsdivision hade varit ett slutet kärl.

Det finns entreprenader som i vissa fall har upphandlats i konkurrens och som i andra fall har tillfallit produktionsdivisionen utan konkurrens. Det finns anledning att misstänka ett läckage någonstans.

Man blir än mer upprörd över den stoppade konkurrensupphandlingen som drevs igenom förra sommaren, då Vägverket tecknade ett treårskontrakt som gör att bolagiseringen inte blir möjlig förrän tidigast efter tre år.

Det gläder mig att statsrådet följer verksamheten. Jag hoppas att kommunikationsministern är lyhörd. Mina frågor till kommunikationsministern är: Skall Vägverket som myndighet verkligen tillåtas att konkurrera på marknaden? Borde man inte i nuvarande läge för trovärdighetens skull över huvud taget stoppa anbudsgivning utanför den egna verksamheten?

Anf. 21 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag tror inte att det är en överdrift att säga att det råder en ganska betydande ideologisk åsiktsskillnad mellan interpellanten och regeringen i denna fråga.

Staten kan aldrig vara en lika aktiv ägare, säger Olle Lindström. Det beror väldigt mycket på om staten vill utöva ett aktivt ägarskap eller inte. Vi har från mitt departements sida sagt att vi, till skillnad från den tidigare regeringen, vill vara bra, starka och aktiva ägare när det gäller de bolag och verk som ligger under vår domvärjo. Det är vårt ansvar

gentemot dem som arbetar i dessa företag men också ett ansvar gentemot deras kunder. Generellt sett är det medborgarna som är kunderna.

Olle Lindström talar väldigt mycket om vikten av att bolagisera. Jag tror att vad Olle Lindström egentligen menar är att man skall privatisera, därför att Posten Lättgods är just bolagiserat och ändå är det inte tillräckligt. Säg som det är, Olle Lindström, att det handlar om en privatisering, så att vi åtminstone kan tala i riktiga termer.

Det är klart att det går alldeles utmärkt att särredovisa den konkurrensutsatta verksamheten. Det är en bokföringsfråga. Det är precis de krav som vi ställer på produktionsdivisionen som nu tar in anbud i konkurrens.

De anklagelser som Olle Lindström här för fram beträffande Bodens kommun är oerhört allvarliga. Om det finns något belägg för anklagelserna, så är jag den första att säga att detta bör prövas enligt den lagstiftning som finns. Det finns ingen anledning att chikanera vare sig Posten Lättgods eller Vägverket, om det inte finns belägg för anklagelserna. Men om det gör det, är det en fråga som omfattas av den lagstiftning som vi har.

Anf. 22 OLLE LINDSTRÖM (m)

Fru talman! Statsrådet säger att det råder en ideologisk skillnad mellan oss, vilket det givetvis gör. Men denna fråga är ju inte ideologisk så till vida att företag drabbas som inte kan hävda sig på samma sätt som ett statligt verk som både driver skattefinansierad verksamhet och konkurrerar på den öppna marknaden.

När det gäller den ideologiska skillnaden i fråga om ägandet är det självfallet så, som statsrådet säger, att den nya regeringen gärna vill vara aktiv ägare. Men det är ju inte så alldeles lätt att vara det som det är för den privata ägaren som jobbar i verksamheten dagligen. Men den frågan kan vi lämna. Den viktiga frågan nu är faktiskt det som händer på marknaden. Om Vägverkets produktionsdivision hade bolagiserats, skulle inte problemet ha varit så stort. Då hade man haft möjlighet att följa utvecklingen på ett annat sätt än nu.

När det gäller särredovisning kan jag förklara att Vägverkets skattefinansierade verksamhet bedrivs precis i närheten av de områden som den privata marknaden nu har tagit. Jag tror inte att det är så lätt att göra särredovisningar som statsrådet vill göra gällande. Visserligen är det en administrativ fråga, men det är inte så lätt att särredovisa som här framförs.

När det gäller Bodens kommun är det helt klart att plogningsentreprenadens anbud ligger 35–37 % lägre än de tre övriga anbudsgivarnas och nästan 30 % lägre än den tidigare entreprenörens. Med detta vill jag påvisa att det är fråga om en klar underprissättning. Jag är också övertygad om att frågan kommer att prövas.

Men det är viktigt att statsrådet och regeringen engagerar sig i frågan. Det är också därför jag vill ta upp frågan till debatt. Jag har också varit i kontakt med Konkurrensverket i denna fråga. Man är klar över problemet men säger att man har svårigheter med påföljder. Därför har man begärt att få konkurrenslagen mer kraftfull.

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Många företagare i landet känner oro. I Bodenexemplet är det småföretagare med elva fordon som skall konkurrera. De klarar det inte. De kommer att slås ut.

Anf. 23 ULLA LÖFGREN (m)

Fru talman! Särredovisning låter väldigt fint, kommunikationsministern. Men då har man inte satt sig in i verkligheten.

Låt oss ta plogningsentreprenader och det statliga Vägverket som ett bra exempel. Man lämnar anbud om att sköta plogningen hos en samfällighetsförening, samtidigt som man sköter plogningen för det statliga Vägverket. Det är samma bil som körs. Chauffören jobbar en liten sväng extra på detta vis.

Man kan tänka sig hur det blir med den särredovisningen. Jag kan i alla fall livligt föreställa mig det. Det finns säkert andra exempel. Just på drifts- och underhållssidan är det inte så väldigt lätt.

Om man får och hämtar ett gruslass för att sanda sandar man ju alltihop på en gång – även den del som är upphandlad i konkurrens och där man har en annan beställare än Vägverket.

Jag förstår uppriktigt sagt inte, fru statsråd, vad detta har med ansvaret mot kunderna att göra. Det förstod jag heller aldrig när jag läste propositionen. På vilket sätt skulle de trafikpolitiska målen – det är väl ansvaret mot kunderna – omkullkastas om man hade fortsatt med konkurrensutsättningen och bolagiseringen?

Jag vill ha svar på den fråga jag ställde. Kommer statsrådet att överväga att sätta stopp för att Vägverket lämnar anbud till den marknad som ligger utanför Vägverket?

Anf. 24 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Ansvaret för kunderna är ansvaret för medborgarna. Det handlar om trafiksäkerhet. Det handlar om väghållning. Det är inte meningen att Vägverket skall bli entreprenör när det gäller att bygga dagis eller driva den typen av verksamhet, utan det handlar om väghållning och om områden som hänger ihop med det som det statliga Vägverket sysslar med till vardags.

Ändå är det självklart viktigt att det skall finnas en konkurrensneutralitet. Av den anledningen har vi varit oerhört noga med att tala om att Vägverkets produktionsverksamhet i egenregi skall bedrivas utan subventioner från Vägverket i övrigt. Inga statliga skattepengar kommer att läggas på detta.

Det är självklart att Bodens kommuns innevånare kan tjäna en del kommunala skattepengar på att de får ett ganska bra och billigt underhåll. Det är inte en fråga som vi här i riksdagen kan ta ställning till.

När Vägverket skall lägga anbud på områden som inte ingår i det statliga vägnätet, t.ex. Bodens kommun, har man också ett avkastningskrav på sig, precis på samma sätt som en privat firma bör ha för att klara sina krav på soliditet. Det är faktiskt det som det handlar om när vi pratar om att den vanliga konkurrensrätten skall gälla.

Jag tror som sagt att detta mer handlar om ideologi än omtanke om Bodens skattebetalare.

Anf. 25 OLLE LINDSTRÖM (m)

Fru talman! Nej, det handlar inte alls om ideologi när det gäller den delen. Jag är medveten om att Bodens kommuns skattebetalare får något lägre kostnader, men det handlar faktiskt om att inte snedvrída konkurrensen och slå ut privata företag som funnits under många år.

Det har nu gått ut föreskrifter till Vägverket. Det är bra, men det räcker tydligen inte. Jag har väldigt svårt att förstå varför man inte kunde ta steget fullt ut och bolagisera Vägverkets produktion. Då hade man ju sluppit detta.

Nu debatteras frågan i hela landet. Åkerinäringens branschorganisation och företag är väldigt oroliga. Man vet att det inte finns jobb för anläggningsbilarna vintertid på många ställen och att vinterväghållning behövs. Nu kommer många av dem att få lämna in. Det är problemet.

Statsrådet säger att Vägverkets produktion också skall ha ett avkastningskrav. Jag ställer mig väldigt tvivlande till hur det skulle se ut. Man behöver bara ta det exempel som vi har tagit upp här. Det är fullständigt omöjligt. Det kan i och för sig prövas rättsligt, men jag vill ändå säga att det är märkligt att kommunikationsministern inte kan inse att det är ett problem som man behöver åtgärda kraftfullare än genom att bara hänvisa till föreskrifter.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1995/96:61 om Postens service

Anf. 26 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Karl-Erik Persson har frågat mig om jag avser att vidta någon översyn av nu gällande regler om Posten AB:s skyldigheter att hålla en god service.

Jag har vid flera tillfällen påpekat att en väl fungerande post- och kassaservice är av stor betydelse för både företag och enskilda personer.

Posten AB har i ett avtal med staten förbundit sig att t.o.m. den 31 december 1996 upprätthålla en i hela landet väl fungerande post- och kassaservice. Detta är självklart en viktig målsättning i den pågående översynen av postlagen m.m. I december förra året presenterades en departementspromemoria, *Post- och kassaservice för alla*. Efter remissbehandlingen av denna promemoria är målet att en proposition skall lämnas till riksdagen under våren. I denna proposition kommer frågor om finansiering av och innehållet i postens service att behandlas närmare.

Karl-Erik Persson har till sin fråga bifogat ett brev från Posten AB i Malmöregionen rubricerat *Lantbrevbärarservicen till Dig*. Brevet riktar sig till de kunder som enligt Posten AB:s interna riktlinjer har sin postlåda placerad för långt från lantbrevbärarens färdväg. Kunderna ombeds att flytta sin brevlåda till närmaste större väg.

Alternativt erbjuds kunderna möjligheten att teckna ett avtal med Posten AB. Avtalet går ut på att lantbrevbäraren kör ut posten som

Prot. 1995/96:58

20 februari

*Svar på
interpellationer*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

tidigare mot en avgift av 1 500 kr per år. Undantag görs för de kunder som på grund av hög ålder eller handikapp har svårt att hämta sin post. Posten AB:s motivering till denna förändring är de ständigt ökande kostnaderna för lantbrevbäringen, och man understryker att det inte rör sig om en förändring i tidigare riktlinjer utan att det snarare handlar om en striktare tillämpning av dessa. Det rör sig inte om någon generell översyn av lantbrevbärserservicen, utan varje regionchef bedömer själv om situationen i den egna regionen motiverar en översyn.

Som jag tidigare redovisat säkerställs post- och kassaservicen genom avtalet mellan Posten AB och staten. Avsikten med avtalet är att säkerställa att de politiska målen för postverksamheten uppfylls. I avtalet står det att det i normalfallet skall finnas tillgång till postutdelning fem dagar i veckan för alla. Hur servicen skall erbjudas är dock en uppgift för Posten AB att avgöra.

När avtalet löper ut vid nästa årsskifte är det självklart att regeringen inför eventuella förhandlingar om ett nytt avtal mycket noga följer upp de förändringar som sker i Posten AB:s service. Att löpande övervaka Posten AB:s uppfyllelse av avtalet är en fråga för tillsynsmyndigheten Post- och telestyrelsen.

Till slut vill jag bara poängtera att Posten AB i dag verkar på en fri marknad. För att kunna göra det måste Posten AB, som övriga företag, kunna täcka sina kostnader.

Anf. 27 KARL-ERIK PERSSON (v)

Fru talman! Det tillhör god ordning att man skall tacka för svaret, men det här svaret reser faktiskt fler frågor än det ger klarhet om. Jag hade egentligen fler frågor, men jag blev förhindrad att ställa dem. Jag hade inte möjlighet att komplettera interpellationen och tala om att postlagen ligger under Kommunikationsdepartementet. Det var den delen det gällde.

Jag vill börja med att försöka få klarhet i svaret. Avtalet mellan Posten AB och staten går ut den 31 december 1996, det är helt riktigt. Men här bryter man, som jag ser det, ett avtal under pågående avtalsperiod. Här gäller det ju, som framgår av andra sidan av interpellationen, lantbrevbäring.

Det sägs att det har blivit ökade kostnader för Posten. Men frågan är vilka kostnader det är som har ökat. Det område som jag talar om har haft postutbärning genom lantbrevbäring i 40 års tid. Antalet hushåll har varit detsamma. Och helt plötsligt har det nu blivit dyrare att köra bil. Ändå har vi, vad jag vet, inte höjt bensinpriset, så den motiveringen är inte möjlig.

Det står att det är regioncheferna som bedömer detta. Jag kan aldrig tänka mig att regioncheferna har makt att göra den bedömningen. Hur skulle postservicen bli och hur skulle det bli med avtalet mellan staten och Posten AB, om regioncheferna hade makten att helt och hållet bedöma vad som är rimlig kostnad och vad som inte är det?

Vi har, som kommunikationsministern väl känner till, ett ganska vidsträckt och avlångt land. Jag tror faktiskt att södra Sverige har mycket mindre postservice i form av lantbrevbäring än vad den norra

delen av Sverige har. Skulle man i den norra delen av Sverige börja ta ut avgifter, skulle det inte räcka med 1 500 kr. Man skulle få ta 2 500 kr eller 3 500 kr. Finns det något tak, och vad gäller i så fall? Vilket avtal bygger man på?

Sedan vill jag ta upp slutklämmen, att Posten verkar på en fri marknad. Det stämmer till en viss del. Men när det gäller lantbrevbäring var det väl ändå ett slag i luften. Vem är konkurrenten?

Jag har Postens avtal med staten, och jag har lusläst det. Det står, vad jag har kunnat hitta, ingenstans att Posten AB har möjlighet att ta ut en avgift för lantbrevbäring. Det verkar vara taget helt ur tomma luften. Personer som jag har varit i kontakt med undrar: Om Posten får genomföra sina tilltag, kommer då räddningstjänst, polisväsende och brandmyndigheter att göra likadant? Kommer de att säga: Ni måste betala för den sista biten, annars kör vi inte fram till er?

Här går vi på alla andra områden ut och säger att vi skall ha en regional balans. Staten satsar stora pengar för att upprätthålla och hitta nya möjligheter för verksamheter ute i regionerna. Detta tilltag kommer ju att försvåra för människor att starta eget och att stanna kvar i områden där man har bott och verkat under lång tid. Staten har satsat regionalpolitiska pengar på dessa områden – samtidigt genomför Posten sådana här drastiska åtgärder. Jag tycker att det är ett otyg!

Jag förstår inte med vilken rätt man gör på detta sätt, och jag tycker inte att det är roligt att behöva läsa rubriker som lyder: "Vi flytt' int". Det är södra Sveriges kommuner som är drabbade av detta, inga andra vad jag vet.

Frågan man måste ställa sig är varför man skall betala porto, om man inte får hem posten. Då skulle man ju gå ut och säga åt folk att inte skicka någonting, så vi slipper verksamheten. Då skulle man lika gärna kunna säga till oss som bor i centralorterna och som har närmare till posten att vi får gå och hämta vår post själva.

Det var någon som sade att Posten kanske har blivit miljömedveten. Drar man in lantbrevbäring kommer det inte att gå några postbilar som släpper ut koldioxid. Men samtidigt kanske det blir så att tio, elva hushåll måste åka in till posten för att få postservice.

Detta blir orimligt, och jag tror faktiskt inte att det finns något riktigt beslut. Jag tror att det är någon regionchef som har fått för sig att han skall spela någon typ av herre, och sätta åt människor.

Det står att man, om man har problem med handikapp, skall få sin post hemburen. Om nu den person som bor i den sista kåken i ett område har någon typ av handikapp, skall då brevbäraren köra förbi alla andra postlådor för att nå det sista huset i sträckningen? Det blir inte heller riktigt. Och vem är det som till syvende och sist avgör vem som har ett handikapp? Skall man ha ett läkarintyg och komma till posten och säga: Titta, jag har de här handikappen och de här problemen?

Detta är inte rimligt. Jag vet inte precis om kommunikationsministern och regeringen skall ta regionchefen i örat, men man måste gå vidare i denna fråga. Jag är inte ute efter någon typ av ministerstyre, men på ett eller annat sätt måste detta gå att lösa.

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 28 SIVERT CARLSSON (c)

Fru talman! Kommunikationsministern sade ungefär så här i sitt inlägg: Självklart är jag mycket angelägen att riksdagens beslut om att det i Sverige skall finnas en grundläggande post- och kassaservice för alla medborgare ligger fast.

Jag blev glad över att höra det. Men sedan blev jag mycket betänksam över kommunikationsministerns glidningar litet längre fram i svaret beträffande regionalchefers egenbestämmande och det här med konkurrensutsatt sektor. I samband med att vi behandlade trafikskottets betänkande om Post- och telekommunikation här i kammaren i våras, påpekade vi ju från Centerns håll att medelsanvisningen för den rikstäckande betalnings- och kassaservicen innebar en betydande neddragning av anslagen. Vi varnade för detta och föreslog i stället oförändrat anslag. Vi ville avvakta att regeringen kunde visa att den föreslagna reduceringen inte skulle försämra service och tillgänglighet i glesbygden.

Tyvärr tvingas vi nu se att våra farhågor tydligen besannas. På det ena stället efter det andra på landsbygden – det har bl.a. hänt i norra Kalmar län och på olika orter i Skåne och i Blekinge – plockas nu brevlådorna ned. Ibland sägs motivet vara lantbrevbärarnas säkerhet, det argumentet har använts, ibland sägs det vara kostnadsskäl som ligger bakom.

Bägge dessa problem tycks dock kunna lösas om glesbygdsbefolkningen är villig att betala extra. I det här fallet är det fråga om 1 500 kr per år. Det ser ut som en ganska tillhöftad summa. När blir summan 2 500 kr, eller 3 500 kr? Vem bestämmer detta?

Det är inte rimligt att landsbygdsbefolkningen på det här sättet diskrimineras och tvingas betala de rationaliseringar Posten säger sig vara tvungen att göra. Jag delar trafikskottets mening. Från trafikskottets och hela riksdagens sida sades att man ville understryka den betydelse som lantbrevbärningen har för den regionala utvecklingen. Man förutsatte att riksdagens mål om en väl fungerande rikstäckande postservice uppfylls.

Mot den bakgrunden vet vi att riksdagen har fastställt sociala och regionalpolitiska mål i postlagen, där den första paragrafen som bekant lyder: ”I landet skall det finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan nå alla oavsett adressort.”

Jag vill ställa två frågor till kommunikationsministern. Anser kommunikationsministern att det står i överensstämmelse med riksdagens mål och med postlagen att låta glesbygdsbefolkningen betala extra för den postservice som avtal och lag fortfarande föreskriver?

Eftersom jag förutsätter att kommunikationsministerns svar på frågan är nej, blir min följdfråga: På vad sätt avser kommunikationsministern att agera för att förhindra en tilltagande försämring av Postens distributions- och kassaservice på landsbygden?

Anf. 29 TORSTEN GAVELIN (fp)

Fru talman! Den här frågan har aktualiserats från Skåne och den skånska landsbygden. Men det är givetvis en fråga som har stor betydelse

delse för hela den svenska landsbygden, inte minst i den landsända som jag kommer ifrån.

Kärnpunkten i frågan är om Posten verkligen har rätt att i lantbrevbäringen ta ut avgifter för att köra fram breven till brevlådan. Vi har faktiskt haft en "frimärkstaxa" ända sedan frimärket uppfanns. Det kostar lika mycket att skicka ett brev till en storstad som till någon ensligt boende långt ute på landsbygden. Det är samma avgift. Detta har nu Posten på några områden gått ifrån, och man har börjat ta betalt för att köra fram till vissa speciella brevlådor. Som jag ser det är det en klar avvikelse från vad som tidigare har gällt.

Kommunikationsministern säger i svaret någonting om den fria marknaden och att Posten AB måste ha rätt att täcka sina kostnader på denna fria marknad. Tyvärr är den inte särskilt fri. Vi kan bara konstatera vad som har hänt med City Mail. Det kan räcka.

Om det nu vore en helt fri marknad, upphandlar ändå staten på denna marknad den service som vi anser att Sveriges folk skall ha. Då gäller det att staten specificerar upphandlingen på ett sådant sätt att inte Posten, eller vem det nu är som utför denna service, kommer undan genom att börja debitera avgifter som inte vi, staten, har förutsett.

Jag vill ställa en konkret fråga: Är det verkligen förenligt med gällande lagar och med Postens avtal med staten att Posten tar ut avgifter för att köra fram till brevlådan? Om detta är möjligt i dag enligt den nuvarande lagstiftningen måste vi göra någonting åt det. Eftersom avtalet skall omförhandlas, och riksdagen skall få en proposition om detta i vår, förutsätter jag att kommunikationsministern tar upp den här frågan i det sammanhanget.

Anf. 30 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Det är väldigt bra att den här debatten har kommit till stånd. Den belyser hur svårt det är att ha en fri marknad med konkurrens, som det står i interpellationssvaret, på ett område som har så stora sociala och regionala konsekvenser och behov.

Jag tycker ändå att det är litet orimligt att jämföra med Polisen och Räddningstjänsten. Posten är ett aktiebolag – och det är riksdagen som har fattat det beslutet – och postmarknaden är avreglerad. Sedan kan man med viss rätt hävda att det fortfarande finns ett de facto-monopol för Posten AB på denna postmarknad.

Betyder det brev som har gått ut till kunderna i södra Sverige att man bryter mot avtalet? I juridisk mening kan man knappast påstå att det är på det sättet. De interna regler som Posten har för vilka man skall köra fram till tror jag går tillbaka till 60-talet. Jag undrar om det inte handlar om att man också gjorde om regelsystemet när högertrafiken infördes i Sverige. Men man har tillämpat detta regelsystem på oerhört olika sätt. Eftersom det är en praxis är det också en sak som inte på något sätt har reglerats i vare sig postlag eller avtalet mellan staten och Posten.

Torsten Gavelin frågade: Har Posten rätt att ta ut avgifter för lantbrevbärservicen? Tyvärr går det inte att svara på den frågan om man skall luta sig mot postlagen och avtalet, eftersom man i lagstiftningen

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

och även i avtalet svävar på målet i den här frågan. För att lösa detta har vi en lång rad funderingar i departementet inför omskrivningen av postlagen och när vi skall omförhandla avtalet. En sådan möjlighet som vi resonerar kring är att man skulle kunna ha ett upphandlingsförfarande och då ge ersättning när det gäller den här typen av service. Detta är på intet sätt färdigberett i departementet. Men det skulle kunna vara en möjlighet.

Såvitt jag kan förstå är det belopp som det talas om – precis som Sivert Carlsson sade – en höftad summa. Jag har försökt att få reda på varför man har hamnat just där och inte kunnat få något svar på den frågan. Formuleringarna i det citerade brevet kan jag inte ta ansvar för. Det är en fråga för Postens region. Jag kan bara säga att man i andra regioner har löst sina effektivitetsproblem i lantbrevbäringen på helt annat sätt genom att prata med kunderna.

Anf. 31 KARL-ERIK PERSSON (v)

Fru talman! Jag ser ett annat problem. De personer som jag har haft kontakt med säger att de kommer att vägra att flytta brevlådan, eftersom det kommer att bli sådana avstånd. De har förlagt sin verksamhet när det gäller kassaservice hos lantbrevbärarna, har skött sina inbetalningar, och Posten har ställt upp med utbetalningar. De kan inte ha denna service kvar. De säger då: Vi kommer inte att flytta ut våra brevlådor.

Jag frågade dem: Har ni pratat med någon om vad som händer? Ja, säger de. Vi har pratat med de regionala kontoren. Där säger de: Gör ni inte på det här viset kommer vi att behålla posten på postanstalterna. Där lagras den en månad, och sedan sänds den tillbaka till avsändaren. Då blir det återigen ett problem för dessa människor.

Alla som har post vet hur mycket man är beroende av en väl fungerande postverksamhet. Inbetalningar sker. Man har TV-räkning, tele-räkning och andra räkningar. Man skall betala hyra och har bankaffärer. Allt detta går via posten. Hur kommer andra myndigheter att reagera när de får tillbaka post där adressaten mer eller mindre står som okänd? Det är dessa uppgifter de går efter.

Detta har gått väldigt snabbt. Dessa brev har de berörda fått i januari månad. Avtalet skulle vara underskrivet och inskickat till den 5 februari, utan någon som helst diskussion med de berörda människorna. Jag menar att dessa myndigheter har gått mycket drastiskt fram. De gör människor väldigt oroade när de bär sig åt på det här viset. Så här kan det inte gå till.

Jag kan förstå om man diskuterar en rationalisering. Men det får inte gå till så här. Posten har andra möjligheter att skydda den viktiga del som lantbrevbäringen är för många människor i landet. Vi kan inte på detta sätt tvinga människor från sitt boende och in till centralorter. De måste kunna ha en rimlig service, som det står i postlagen. Oavsett var man bor i landet skall man ha rikstäckande post- och kassaservice. Det är bra skrivet, och det är en bra utgångspunkt när det gäller den här verksamheten.

Anf. 32 SIVERT CARLSSON (c)

Fru talman! Bryta med avtalet? Nej, enligt kommunikationsministern. Har Posten rätt att ta ut pengar? Det vet vi inte. Ungefär så lät det. Vi skall förhandla om avtalet och skriva om postlagen. Trots detta anar jag en positiv syn i kommunikationsministerns skiss över möjligheterna för upphandling och annat.

Jag kan inte undgå att i sammanhanget erinra om vilken oerhörd resurs landsbygden utgör. Dessutom disponerar landsbygden över mängder av värdefulla resurser. Man kan bl.a. nämna skogsindustrin, som vi vet plockar in långt större inkomster till vårt land än vad exempelvis verkstads- och bilindustrin gör.

Det gäller att i alla sammanhang behandla landsbygden rättvist och schyst. Vi måste ge landsbygden en chans att utvecklas och vidareutvecklas och inte sätta onödiga käppar i hjulet, försämra servicen och diskriminera landsbygden. Tyvärr ser jag tendenser i den riktningen. Jag skall ta några exempel på detta från kommunikationsministerns område. Jag har nämnt dem förut, och de finns fortfarande kvar. Det gäller exempelvis halveringen av anslagen till enskilda vägar, anslaget till de små flygplatserna i inre Norrland och anslagen till en rikstäckande service. Dessa summor är i jämförelse med andra objekt ofta väldigt små men summor som kan vara direkt avgörande för utveckling eller avveckling.

Detta är bakgrunden till att jag betraktar denna fråga, liksom andra frågor, som så väsentlig. Jag vill ställa en – möjligen hypotetisk – fråga till kommunikationsministern. Om det visar sig att Postens rationaliseringsiver inte ryms inom nuvarande anslag kan man handla på olika sätt. Vilka åtgärder ämnar kommunikationsminister i så fall vidta för att behålla den rikstäckande servicen, som riksdagen har fastslagit i postlagens första paragraf, och som jag tycker att vi skall vara mycket rädda om?

Anf. 33 TORSTEN GAVELIN (fp)

Fru talman! Jag har med tillfredsställelse noterat att kommunikationsministern säger att detta är något som har hänt i *en* region. Andra regioner har löst detta på ett annat sätt. Dessutom är det tveksamt om avgiften ryms inom avtalet eller inte.

Kommunikationsministern uttrycker att det pågår stor tankeverksamhet kring denna fråga i förberedelsen inför propositionen. Jag hoppas att tankeverksamheten har som mål att göra det alldeles klart att en sådan här avgift inte är förenlig med det uppdrag som riksdagen har lagt på Posten AB eller någon annan operatör på denna fria marknad. Den avvikelser från den s.k. frimärkstaxan tycker jag inte man kan acceptera. Jag vill tacka för synpunkterna.

Att den södra regionen har infört dessa avgifter har uppfattats som att denna region går i bräsch för att införa dem i resten av landet. I och med kommunikationsministerns konstaterande tycker jag att vi kan lägga den farhågan åt sidan.

Prot. 1995/96:58

20 februari

*Svar på
interpellationer*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 34 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Avslutningsvis vill jag, precis som Karl-Erik Persson, konstatera att formuleringen att vi skall ha en rimlig service oavsett var vi bor i landet är en bra utgångspunkt. Men vi har lärt oss, inte minst genom detta fall men också genom andra, att formuleringen inte är alldeles tillräcklig och inte alldeles stringent. Det är därför man nu i arbetet med att förändra lagar och avtal också försöker komma fram till en mer stringent formulering och rimliga arbetsmöjligheter för Posten AB.

Jag tycker som sagt att debatten har varit nyttig. Jag tror att vi har samma uppfattning om vikten av det som Karl-Erik Persson anförde; oavsett var vi bor i landet är vi beroende av en väl fungerande post-verksamhet. Det är ett gemensamt intresse.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1995/96:76 om Estonia

Anf. 35 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Eva Björne har frågat mig om jag avser, i det fortsatta arbetet med att ge de omkomna vid M/S Estonias förlisning en sista viloplats, att låta representanter för de anhöriga få information och låta dem få framföra sina kunskaper, tankar och önskemål.

Estoniaolyckan är en katastrof som aldrig kommer att glömmas bort. Det finns inga ord som gör smärtan och sorgen mindre för alla dem som drabbats.

Inför regeringens beslut att inte bärga M/S Estonia och att inte vidta några åtgärder för att ta hand om de omkomna skaffade sig regeringen ett så fullständigt beslutsunderlag som möjligt. Därför undersöktes konsekvenserna av en bärgning och ett omhändertagande av kroppar genom dykning. Sjöfartsverket har i detta arbete samarbetat med psykiatrisk expertis från både Norge och Sverige. Regeringen sammanvägde respekten för de döda och respekten för de anhörigas sorg. Bärgnings- och identifieringspersonalens liv, säkerhet och psykiska hälsa har också vägts in. Ett särskilt råd övervägde de etiska frågeställningarna. Regeringen träffade anhöriga med olika uppfattningar. Samråd skedde med de estniska och finska regeringarna liksom med samtliga svenska riksdagspartier. Detta sammantaget utgjorde underlag för beslutet.

Regeringens beslut den 15 december 1994 innebär även att platsen där fartyget förliste skall betraktas som en gravplats. För att säkerställa att gravfriden respekteras skall fartyget täckas över, och särskilda åtgärder vidtas i samarbete med de estniska och finska regeringarna för att skydda gravplatsen rättsligt.

I Estland, Finland och Sverige har införts lagar om att visa respekt för gravfriden. Enligt dessa lagar är det därmed brottsligt att ägna sig åt undervattensverksamhet vid vraket.

Tyvärr kan man inte tillgodose samtliga anhörigas önskemål. Det finns olika uppfattningar i fråga om bärgning, att ta hand om kroppar,

om havet som gravplats och om övertäckning. Regeringen måste väga samman all information och alla synpunkter.

Övertäckningen har väckt starka känslor hos en del. Andra anhöriga uttrycker samtidigt stor oro för gravplundring och intrång i fartyget i framtiden. Beslutet att låta fartyget bli en säker och värdig gravplats är ett beslut som accepteras av en del och känns som ett svek av andra.

Havsbotten under fartyget består av lera. Havsbottens geotekniska instabilitet har varit avgörande för val av material. Den övertäckning som kommer att utföras innebär att betongblocksmattor kommer att läggas över skrovet, och att en uppfyllning med sten kommer att ske runt skrovet och en bit över betongblocksmattorna. På grund av den geotekniska instabiliteten kommer en tryckbank av sand att behöva läggas över ett stort område runt fartyget. Övertäckningen kommer inte att vara hermetiskt sluten. Den görs som en gravkulle. Den kommer att likna de forntida gravplatserna som finns runt Östersjön. En anhörig som är arkeolog har delat med sig av sina kunskaper.

Arbetet med att genomföra övertäckningen kommer att utföras utan att man behöver använda dykare. Det innebär att gravfriden inte störs och att resultatet blir en väl skyddad och värdig gravplats. Kostnaderna har inte varit avgörande för regeringens beslut.

Jag har kontinuerligt informerat anhöriga skriftligt om olika regeringsbeslut och om en rad frågor som våra myndigheter och verk sköter. Jag har dessutom vid ett antal tillfällen samlat representanter från anhörigföreningarna för information. Sjöfartsverket, Haverikommissionen och Etiska Rådet har också mött representanter för de anhöriga. Jag har pratat med många anhöriga. Mina medarbetare på departementet har kontakter dagligen med anhöriga. Tillsammans har vi en god bild av de anhörigas åsikter.

Jag kommer även fortsättningsvis vid behov att informera de anhöriga.

Anf. 36 EVA BJÖRNE (m)

Fru talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för det mycket välformulerade svaret.

Vore det inte så att jag sedan hösten 1994 med jämna mellanrum har haft kontakt med representanter för de anhöriga skulle jag tycka att det var ett riktigt fint och bra svar. Men efter att ha haft kontakt med de anhöriga måste jag framföra och känna för de åsikter som de har. De anser att det här beslutet berör främst dem som är anhöriga och att det är främst de som borde ha fått vara delaktiga i beslutet.

I dag känner de sig totalt överkörda, och deras djupa sorg har på något vis övergått i en desperat sorg. De upplever att ingen har lyssnat, ingen på Kommunikationsdepartementet, inte kommunikationsministern och inte heller någon annan inom regeringen. De har fått information – det är helt okej – men de har inte fått framföra några önskemål eller synpunkter.

Det här har fått konsekvenser för de anhörigas sorgearbete. De har bl.a. haft kontakter med anhöriga till offer för Alexander Kielland-olyckan i Norge. De har på det sättet fått stöd för sitt antagande att om

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
Svar på
20 februari
merparten

**Fel! Okänt
växelargument.**

man gör allt för att bärga kropparna men inte finner dem kan man ändå känna en tröst i att man har gjort det som står i mänsklig förmåga. Kvar för de flesta anhöriga står den där höstnatten i september 1994, och de tänker på havet som det kalla, mörka havet.

De anhöriga upplever att de här besluten är fattade på felaktiga grunder. De har varit i kontakt med många experter inom olika områden, bl.a. tekniska experter, som säger att Estonia kommer att kollapsa under stentyngden och att betongövertäckningen kommer att välta fartyget. Det betyder att övertäckningen inte kommer att innebära någon gravfrid.

Det står i svaret att det inte går att tillgodose samtliga anhörigas önskemål, och det är helt riktigt. Det är en omöjlighet. Men de anhöriga har själva tagit reda på att det redan under hösten 1994 kom ungefär 400 brev till departementet och att det i nästan samtliga fördes fram önskemål om att kropparna från Estonia skulle bärgas. De har tagit in synpunkter på pris för att bärga och för att göra en övertäckning och funnit att en bärgning inte skulle bli dyrare.

Jag vädjar till kommunikationsministern om att hon möter representanter för de anhöriga, att hon för fram sina och regeringens sakskäl och argument, att hon samtalar med de anhöriga och lyssnar till dem. Estonias förlisning var en mycket mycket speciell händelse, och beslutet om övertäckningen är precis lika speciell. Jag förstår och jag inser att det är väldigt jobbigt att sitta ner och föra ett sådant här samtal, men jag tycker att hela det svar jag har fått andas god avsikt, och det andas vilja att fatta ett riktigt bra beslut. De anhöriga känner sig nu helt överkörda, och de vill att kommunikationsministern som representant för den högsta beslutande makten lyssnar till dem och lämnar sina argument.

Anf. 37 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Några synpunkter som ständigt återkommer i den här diskussionen är att vi på departementet och regeringen som helhet inte skulle ha tagit hänsyn till de anhörigas önskemål, att vi inte lyssnar, att om vi lyssnar på någon så lyssnar vi bara på dem som tycker likadant som vi. Det har också kommit krav på att vi skall utföra enkäter.

Man skall komma ihåg att det finns sju anhörigföreningar som har fått statsbidrag och som i den juridiska meningen kan sägas representera anhöriga. Vi har också kontakter på telefon och brevledes med många människor som vill kommunicera med oss på departementet men som kanske inte i den juridiska meningen skulle betraktas som anhöriga. Det här visar att anhörigbegreppet i sig kan vara ganska diffust.

Två av anhörigföreningarna är mycket kritiska till beslutet om övertäckning, och en av dem är också kritisk till beslutet att inte bärga Estonia. Jag är den första att beklaga att det är på det sättet, men jag vet också alldeles säkert att andra anhörigföreningar är mycket tacksamma över regeringens beslut och agerande.

Jag är väl medveten om att man från en eller två anhörigföreningar har haft kontakter med en av parterna i Alexander Kielland-olyckan.

Men jag vill här också påpeka att den dåvarande statsministern, Kåre Willoch, till mig har uttryckt att hans beslut om att ändra det fattade beslutet var det politiska beslut som han ångrade mest av alla. Skälet var inte att det låg någon prestige i detta, utan att det försöket till bärgning fick så tragiska konsekvenser – man kunde få fram ett mycket mycket litet antal kroppar, och resultatet blev en om möjligt ännu större förtvivlan hos anhöriggruppen.

Man kan säga att ord står mot ord, och ord står verkligen mot ord när det gäller denna svåra katastrof. Regeringens uppgift – det vill jag återigen säga – är att väga samman alla de kontakter, informationer och överväganden som vi kan få fram. Orsaken till att det, som många tyckte, tog så lång tid innan regeringen fattade beslutet den 15 december var alltså att vi ville ha ett så bra underlag som möjligt.

Anf. 38 EVA BJÖRNE (m)

Fru talman! Det är sant som kommunikationsministern säger, att ord står mot ord och att det finns många anhörigföreningar. Men det finns ju ett par föreningar som fungerar mer eller mindre som paraplyföreningar, och många medlemmar i en förening är också medlemmar i andra föreningar. Medlemmarna i stiftelsen Estoniaoffren och anhöriga, som jag har haft kontakt med, är även medlemmar i de små, lokala föreningar som finns i landet, och de uppfattar sig som jag har förstått det som representanter även för medlemmarna i de små föreningarna. Jag vet att det finns andra föreningar som fungerar inom en internationell förening, som har medlemmar även utanför Sverige. Som jag förstår det skulle de vara helt tillfreds om representanter för de här paraplyorganisationerna fick sitta ner och diskutera.

Det är, som jag sade tidigare, helt omöjligt att tillfredsställa alla. Så är det med allt som händer i vårt samhälle. Det går inte. Men medlemmarna i dessa föreningar har själva gjort enkäter bland de anhöriga och vet hurdana stämningarna är. De känner till de flestas önskemål. Jag har inte vädjat till ministern om att hon skall ändra något beslut. Jag har bara vädjat om och bitt henne att träffa de anhöriga, att sitta ner, samtala, lyssna, ta och ge argument.

Jag tror att det skulle vara av värde för de anhöriga att få föra ett sådant samtal. De upplever nu att det finns en makt som över huvud taget inte lyssnar. Det är en överordnad makt som struntar i merparten av vad de anhöriga anser.

I svaret som jag har fått hänvisas till arkeologen Jonatan Lindström. När han skickade sitt brev till departementet hade han inte varit i kontakt med någon annan anhörig. Han tog ett eget initiativ, ett fint initiativ i och för sig. Men det är en enskild person som har gjort det. Det har man lyssnat till. Det är säkert en mycket fin lösning. Det är säkert väldigt många av de anhöriga som tycker det. Men de hade uppskattat oändligt mycket mer om man hade vänt sig till de föreningar som får statsbidrag för sin verksamhet och på det sättet har blivit godkända att verka för de anhöriga. De hade uppskattat om de hade fått ge och ta information och argument och föra dem vidare till sina föreningar.

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

Jag vill än en gång vädja till kommunikationsminister Ines Uusmann att möta de anhängiga på en jämställd grund och samtala med dem!

Anf. 39 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! När det gäller den olika status som de olika föreningarna skulle ha vill jag säga att jag har oerhört stor respekt för det arbete som har gjorts och görs i anhängigföreningarna. När regeringen fattade beslut om statsbidrag till dessa föreningar var det för att de skulle stödja de anhängiga i deras sorgearbete och underlätta praktiskt för dem att komma vidare i den mycket svåra situation som många anhängiga har befunnit sig i, och fortfarande befinner sig i. Jag kommer inte att sätta någon statusbeteckning på de olika föreningarna – att några skulle vara paraplyföreningar över några andra. Så har åtminstone inte regeringen sett på de olika föreningarna.

Sedan vet jag att det finns de som själva har velat hävda det, men från vår sida har inte det varit utgångspunkten, och inte från ett antal av föreningarna själva heller.

Eva Björne hävdar att vi uppträder utan att lyssna och att vi upplevs som en myndighet som inte är kommunicerbar. Det vore fel att bli känslomässig, men jag kan ändå redovisa att jag vid ett flertal tillfällen har haft kontakter, man skulle kunna säga konfrontationer, med anhängiggrupper. Det har lett till mycket starka känslor. Jag tycker att det är naturligt, men man skall vara medveten om att den här katastrofen föder starka känslor.

När vi har kontakter med varandra, både när det gäller representanter för anhängiga och enskilda anhängiga, föredrar jag att det sker utan att jag skall redovisa de samtalen offentligt i fortsättningen. Men jag kan garantera Eva Björne att både jag och mina medarbetare på departementet för kontinuerliga samtal. Men vi skall också i ärlighetens namn säga att vi inte alltid är överens när det gäller de krav som ställs från vissa anhängiga. Det måste vara regeringens uppgift att stå upp för den genomtänkta bedömning som vi har gjort och som vi fortfarande tycker är den mest rimliga i detta oerhört svåra ärende.

Anf. 40 EVA BJÖRNE (m)

Fru talman! Jag är helt överens med kommunikationsministern om det sista. Det är därför jag sade att jag tror att det kan vara jobbigt att sitta ned och samtala. Men jag tror att det skulle vara oerhört värdefullt för de anhängiga att få ett samtal där man byter åsikter, där man får framföra sina synpunkter och få de argument som ministern, departementet och regeringen har muntligt framförda på ett sakligt sätt.

Jag är helt på det klara med att ni kanske inte alls är överens på alla punkter. Men jag tror att ett samtal skulle lösa upp väldigt många knutar. Jag tror att ett samtal skulle föra er närmare varandra och att det skulle bidra i den sorgebearbetning som pågår hos dessa anhängiga.

Är det så som kommunikationsministern sade, att jag har uppfattat detta med paraplyföreningar fel, är det ju ännu bättre. Då förutsätter jag att man vid ett sådant här officiellt eller inofficiellt samtal – det är

kanske bättre om det är inofficiellt och man slipper att det kommer på första sidan i Expressen eller Aftonbladet – kallar en representant från varje styrelse i dessa föreningar. Då får man kanske ett bättre genomslag när det gäller att föra ut de argument och de sakliga skäl som finns för det beslut som regeringen nu har fattat.

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 41 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! För att det inte skall råda några som helst oklarheter vill jag återigen betona att dessa samtal har ägt rum vid åtskilliga tillfällen. Vi har vid varje tillfälle som det har hänt någonting nytt, och även i samband med att vi ställer nya krav vad gäller sjösäkerheten, inbjudit representanter för anhörigföreningarna för att diskutera och för att informera om det som har varit aktuellt.

Vid de flesta av dessa tillfällen på senare tid har det varit uppföljningsbesked i förhållande till det stora tunga beslut som redovisades här i riksdagen den 15 december 1994 av statsministern.

Vi har också, i samband med den sjösäkerhetskonferens som ägde rum i London i november, haft representanter för de anhöriga med som talare för att stryka under hur oerhört allvarligt och viktigt vi anser att det är att även arbeta systematiskt framåt på den internationella nivån i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1995/96:75 om universitetens och högskolornas studiesociala ansvar

Anf. 42 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Annika Nilsson har frågat mig vad jag avser att göra för att konkretisera universitetens och högskolornas ansvar för studenternas studiesociala situation, närmare bestämt studenthälsovården och studenternas motionsverksamhet.

Bakgrunden till Annika Nilssons fråga är de förändringar som den borgerliga regeringen genomförde under våren 1992 som ett led i det då planerade avskaffandet av det s.k. kårobligatoriet.

Ansvar för studenthälsovården låg tidigare på studentkårerna. För att studenthälsovården även efter ett avskaffande av kårobligatoriet skulle komma alla studenter till del överfördes ansvaret för studenthälsovården till universiteten och högskolorna våren 1992.

Utgångspunkten för detta förändrade huvudmannaskap var 1989 års obligatorieutredning. Utredningen pekade på vissa problem med att studentkårerna var huvudmän för studenthälsovården alldeles oavsett ett eventuellt avskaffande av kårobligatoriet. Bl.a. anfördes att den bristande kontinuiteten i studentkårernas verksamhet var problematisk när det gällde personalens trygghet och studentkårernas möjligheter att svara för arbetsgivarrollen. Utredningen föreslog universiteten och högskolorna som huvudmän.

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

I och med förändringen av huvudmannaskapet upphörde det särskilda statsbidraget för studenthälsovården. För budgetåret 1992/93 uppgick dessa medel till 15,8 miljoner kronor. Det tidigare bidraget ingår nu som en ospecificerad del i varje universitets och högskolas totala anslag och är en del av den s.k. studentpengen, dvs. ersättning för helårsstudenter.

Det bör således inte råda något tvivel om att ansvaret för studenthälsovården ligger hos universiteten och högskolorna och att dessa också erhåller statliga bidrag för att bedriva verksamheten. Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) har vid några tillfällen följt upp förändringen. Enligt SFS har i dag så gott som alla högskolor tagit sitt ansvar för studenthälsovården.

Jag delar Annika Nilssons uppfattning att studenthälsovården är en viktig verksamhet. Jag avser därför att föreslå att regeringen skriver in universitetens och högskolornas ansvar för studenthälsovården i högskoleförordningen.

När det gäller motionsverksamheten ligger ansvaret kvar hos studentkårerna. Motionsverksamheten finansieras genom statligt stöd, deltagaravgifter och genom bidrag från studentkåren via kåravgiften. Det särskilda statliga bidraget uppgår för innevarande verksamhetsår till 5,6 miljoner kronor. I den budgetproposition som förelades riksdagen i januari i år förslög regeringen att detta bidrag skulle upphöra den 1 juli 1996 med hänvisning till en ändring i folkbokföringslagen. Studenterna skall numera vara mantalsskrivna på studieorten, varför kommunerna har ett tydligare ansvar för studenternas motionsverksamhet. Studenterna har därigenom rätt till samma statliga stöd för lokala ungdomsaktiviteter på idrottens område som andra kommuninnevånare under förutsättning att studenterna väljer att organisera sig i en sådan ideell idrottsförening som uppfyller kraven för statligt stöd. Riksdagen biföll regeringens förslag. Jag har således inte något att tillägga i denna fråga.

Anf. 43 ANNIKA NILSSON (s)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utbildningsministern för svaret.

Jag blev mycket glad när jag läste det. Jag har själv erfarenhet av studenthälsovård efter ett år som vice ordförande för Lunds studentkår, då jag var med om att föra över ansvaret för just studenthälsovården, från studentkåren till universitetet. Det var inte någon lätt uppgift, framför allt därför att universitetet inte hade någon tidigare erfarenhet av sådan här verksamhet. Det har gjort att det under några år har varit oerhört oroligt och turbulent inom studenthälsovården.

Jag tycker att det är bra att riksdagen tog beslutet att föra över studenthälsovården till universiteten. Jag håller med utbildningsministern om att kontinuitet i en verksamhet ger bättre blick för vilka åtgärder som skall vidtas och för hur verksamheten skall bedrivas. Jag tycker också att det faktiskt är universiteten och högskolorna som har ansvaret för att studenterna har en bra studenthälsovård.

Jag tycker att universitetens ansvar inte bara gäller studenthälsovården utan hela den studiesociala situationen för studenterna. Studenthälsovården är en del av det.

Studenthälsovårdens verksamhet är, som jag ser det, speciell. Studenterna är en utsatt grupp, på ett annat sätt än andra grupper i samhället. De flyttar hemifrån och förlorar den naturliga kontakten med familj, vänner och hela det sociala umgänget. De kommer till en studieort, med ett helt nytt sätt att studera i jämförelse med gymnasiet. De lämnar hemmet och tar ett stort steg in i vuxenvärlden. Det gör att problemen för studenterna är annorlunda i förhållande till andra grupper i samhället.

Studentkårerna bedriver främst en kurativ och psykologisk verksamhet. Studenterna utsätts för en oerhörd prestationspress. De vet kanske inte hur ekonomin kommer att se ut nästa termin. De har hela tiden en press på sig som andra grupper inte har.

Det gör att studenthälsovården under de senaste åren har utvecklat en verksamhet som är specifik. Man är oerhört duktig inom sin kompetens.

Jag tycker att inriktningen på studenthälsovårdens verksamhet – jag hoppas att det skrivs in i högskoleförordningen – skall vara kurativ och förebyggande. Därför är det olyckligt att man skilde på huvudmannskapet för motionsverksamhet och studenthälsovård. Man valde att särskilja detta. Det tycker inte jag att man skall göra. Det här måste i stället ses som en helhet. För mig handlar det om en förebyggande verksamhet som är till för att studenterna skall må bra. Studenter som mår bra får också bra studieresultat.

Jag hoppas att man genom det här svaret kanske kan flytta diskussionen litet grand. Jag tycker att diskussionen inom universiteten och högskolorna enbart har varit inriktad på utbildning och utbildningskvalitet. Man har över huvud taget inte pratat om studenternas sociala situation.

Jag skall avsluta med att säga att jag tycker att det är positivt att det här skrivs in i högskoleförordningen. Jag hoppas att det även leder till att man tittar på studenternas sociala situation.

Anf. 44 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Den noggrant lyssnande talmannen uppfattade att jag sade fel i mitt svar. Jag hänvisade till en budgetproposition som skulle ha avlagts *i år*. Så är givetvis inte fallet; det skall naturligtvis vara föregående år. Jag ber om ursäkt för detta.

Till Annika Nilsson vill jag helt kort säga att jag naturligtvis delar uppfattningen att högskolan har ett ansvar som sträcker sig utöver det traditionella för undervisning och forskning. Regeringens inställning till detta demonstrerades också i samband med att vi upphävde beslutet om avskaffandet av kårobligatoriet. Vi ville se studenter och lärare inom högskolan som en enhet. Därigenom såg vi också en fördel med ett bibehållet kårobligatorium.

Prot. 1995/96:58
20 februari

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Svar på
interpellationer*

Jag vill också understryka betydelsen av att högskolan tar detta ansvar i det här fallet när det gäller studenthälsovården. Därutöver har jag egentligen inte så mycket att tillägga.

Som jag påpekade i mitt svar tror jag att det kan vara en fördel att skriva in detta i högskoleförordningen, så att det råder full klarhet på den här punkten: Högskolan har detta ansvar. Därmed skall högskolan också redovisa vad man gör i sina årsberättelser, och naturligtvis skall man ta upp detta i anslagsframställan när det gäller den framtida verksamheten.

Man kan säkert diskutera särskiljandet av motionsverksamheten, och man kan ha skilda synpunkter. Likväl måste man säga att motionsverksamheten trots allt är något annorlunda till sin karaktär. Den har ju också en annan funktion än den direkt förebyggande hälsovården har, även om den säkert har en sådan gynnsam effekt. Men det finns många studentföreningar som sysslar med olika former av motionsverksamhet. De är på sitt sätt egentligen ganska likställda i detta avseende med annan verksamhet i respektive kommun. Det är också därför som den här förändringen har genomförts. Jag utgår från att studentkårerna och de olika föreningarna inom studentkårerna också fortsättningsvis kommer att bedriva den här verksamheten lika energiskt som hittills och att det också skall bidra till studenternas fysiska och därmed kanske också mentala hälsa.

Anf. 45 ANNIKA NILSSON (s)

Fru talman! När det gäller motionsverksamheten kan jag förstå att regeringen, när den valde att inte lägga ut mer pengar, nu drar in pengarna. Som utbildningsministern säger skall idrottsverksamhet skötas på lika villkor i kommunerna, även för studenter som är skrivna i kommunerna. Kommunerna har ett ansvar för att det även finns idrottsverksamhet för studenter.

Jag vill påpeka att det är viktigt, när man nu i högskoleförordningen skall skriva in ett ansvar för studenthälsovården, att man verkligen lyfter fram den förebyggande verksamheten. Det är viktigt att man lyfter fram att den verksamhet som har bedrivits på studentkårerna inte bara har handlat om att organisera handbollsturneringar, utan faktiskt om andra saker också. Min erfarenhet från Lund är att studentkåren också har velat satsa på arbetsmiljön på studieorten. Det finns ofta en erfarenhet inom studenthälsovården och bland dem som har sysslat med motionsverksamhet. Det är viktigt att vi knyter samman och trycker på vikten av det.

Jag vill i sammanhanget också säga att det är viktigt, när man nu skall titta på förordningen, att universitetet har ansvar för att inriktningen bör vara förebyggande och kurativ. Studenthälsovården skall inte konkurrera med primärvården. Vi har en mycket exemplarisk och mycket bra primärvård, som studenthälsovården inte skall konkurrera med.

Däremot är det viktigt att man knyter an till somatisk vård, dvs. rent medicinsk vård. En hel del av de problem man har kommer inte fram genom att man ringer en kurator och säger att man mår dåligt. Det kan

handla om magsår eller andra typer av problem som inte är direkt knutna till ens fysiska hälsa utan mer till ens psykiska hälsa.

Jag hoppas därför att utbildningsministern tar med sig detta när man nu skall skriva förordningen. Jag är väldigt glad att man skall göra det och därmed konkretisera det ansvar universiteten har.

Anf. 46 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Jag vill bara kort säga att jag kan instämma i mycket av vad Annika Nilsson säger. Det är självklart att vi skall begrunda detta noggrant i samband med att vi författar texten till högskoleförordningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.22 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

11 § Svar på interpellation 1995/96:50 om markbundna sändningar av radio och TV

Anf. 47 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Gunnar Hökmark har frågat mig om vilka ytterligare initiativ regeringen avser att vidta för att ytterligare vidga etableringsfriheten vad gäller markbundna sändningar av radio- och TV-program.

Gunnar Hökmark beskriver den föregående borgerliga regeringens politik som syftande till mångfald och konkurrens, medan den nuvarande regeringen skulle ha den motsatta ambitionen.

Jag känner inte igen den bakgrundsteckningen. Tvärtom har Socialdemokraterna tagit frågorna om mångfald och konkurrens på största allvar. Vi känner oro inför den ägar- och maktkoncentration som tar sig uttryck i att redan mäktiga medieföretag blir ännu starkare och att lokala monopol kontrollerar allt flera informationskanaler. Vi kan inte ställa oss likgiltiga när vi ser hur multinationella företag försöker använda den digitala TV-tekniken för att begränsa människors valfrihet. Vi har tillsatt Rådet för mångfald inom massmedierna därför att vi vill få förslag om hur mångfalden skall stärkas och skadlig ägar- och maktkoncentration motverkas utan att det går ut över yttrandefriheten.

Den s.k. Lokalradion, som var den borgerliga regeringens paradprojekt, har misslyckats just när det gäller mångfald och konkurrens. Auktionssystemet har gett en handfull företag möjlighet att lägga under sig

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

så gott som alla lokalradiotillstånd och på så sätt skapa just det som den borgerliga regeringen sade sig vilja motverka - en privat radio som domineras av ett fåtal kedjeföretag. Därför har den socialdemokratiska regeringen satt stopp för nya lokalradioauktioner och tillsatt en kommitté för att utforma nya villkor som skall underlätta tillkomsten av självständiga, lokalt förankrade radioföretag. Ordvalet är hämtat ur den borgerliga regeringens lokalradioproposition.

Den socialdemokratiska regeringen har också tagit initiativ till en utredning som skall redovisa förutsättningarna för en eventuell övergång till digital marksänd TV. Utredningen har nyligen redovisat ett förslag som går ut på att ett omfattande digitalt sändarnät skall byggas upp.

Om förslaget genomförs skulle sändningsmöjligheterna för TV-företag mångdubblas. Valmöjligheterna skulle förbättras för människor i hela landet. Den ökade etableringsfrihet som Gunnar Hökmark efterlyser skulle förverkligas.

Utredningsförslaget går nu ut på remiss. Jag hoppas att vi snart kommer att kunna ta ställning till hur fortsättningen skall se ut. Då kommer vi också att ha ett underlag för att bedöma om ytterligare analog TV-sändningar skall komma till stånd.

Anf. 48 GUNNAR HÖKMARK (m)

Fru talman! Jag skall be att få tacka kulturministern för svaret på min interpellation.

Kulturministern känner inte igen sig i beskrivningen av en socialdemokrati som motverkar etableringsfrihet och nya etableringar. Men hon klargör samtidigt att hon egentligen inte avser att ta några initiativ för att snabbt se till att den svenska publiken får en ökad valfrihet och mångfald. I stället använder sig Margot Wallström av en retorik som är exakt den som monopolets försvarare hade årtionde efter årtionde. Den gick ut på att det bara var monopolet och public service-företagen som kunde slå vakt om valfrihet och mångfald. Därför motarbetade man under så många år uppluckringen av det gamla TV-monopolet. Och vad blev resultatet? Jo, den omfattande utbyggnaden av nya program som svenska folket fick ta del av var inte program som skapades och utvecklades i Sverige, utan det var program som skapades av de internationella satellitkanalerna. Det var i och för sig bra att de kunde tas emot. Men resultatet av hejda-hindra-politiken var att vi inte fick Nordsat och att vi inte fick en utbyggnad av svensk programproduktion. Och det är i sig tragiskt.

Nu dömer kulturministern ut den mångfald som har skapats som om vi inte äntligen hade fått bort den maktkoncentration som mediemonopolet innebar. Jag skulle vilja ställa en fråga till Margot Wallström. Var inte det monopol som Sveriges Radio och Sveriges Television hade ett exempel på den mest dominerande maktkoncentration i medierna som vi över huvud taget har haft? Är inte den nya utveckling som vi har med fristående TV-kanaler och fristående TV-stationer ett mycket tydligt exempel på att vi nu ser en mångfald växa fram?

Man kan i och för sig döma ut den privata lokalradion, vilket Margot Wallström gjorde. Jag förstår det, eftersom ni var emot att man luckrade upp och tog bort radiomonopolet. Men faktum är att publiken inte anser att den är misslyckad. Publiken lyssnar på den privata lokalradion. Och på de orter där det finns en lokalradio som människor har kunnat få ta del av under den tid som den borgerliga regeringens lagstiftning gällde har man i dag en större valfrihet och mångfald än vad man tidigare har haft, och den används genom att människor faktiskt lyssnar på den. Den används också på det viset att det i dag inte bara är Dagens eko som kan avlyssnas i radio utan även andra nyhetsprogram och nyhetssändningar. Utan den privata lokalradion hade detta inte varit möjligt.

Det svar som Margot Wallström ger på min fråga om man nu omedelbart skall ta vara på M 4 och M 5, dvs. de frekvenser som skulle kunna göra det möjligt att få nya programföretag att sända program som når publiken, är i grunden att vi skall vänta och vänta. Och det som Margot Wallström vill vänta på är en satsning på markbundna digitala sändningar som i alla fall av utredaren framställs som att syftet är att staten på nytt skall kunna öka kontrollen över de program och det utbud som skall nå publiken.

Därför skulle jag vilja ställa en mycket tydlig fråga till Margot Wallström. Ur publikens synpunkt är det de analoga sändningarna som vi kan påbörja en utbyggnad av mycket omgående och som inom loppet av överskådlig tid är möjliga att ta emot med den mottagarapparat som man har i dag. Avser regeringen att se till att ta bort de hinder som i dag finns för dem som är intresserade av att direkt påbörja analoga sändningar, eller kommer regeringen att fortsätta att hindra denna utveckling? Om regeringen kommer att hindra denna utveckling kommer vi att få se samma utveckling som vi en gång såg när det gällde försöken att kontrollera videogramsändningar, försöken att kontrollera radiosändningar, försöken att kontrollera TV-sändningar, dvs. annan teknik kommer att gå om regeringen, och det är en sak, men vad som är värre är att denna teknik kommer att gå förbi det svenska samhällets möjlighet att ta vara på de möjligheter som tekniken ger. Det kommer att leda till att svenska programföretag blir missgynnade. Det kommer att leda till att den svenska publiken inte får den mångfald av information och programutbud som den annars skulle ha kunnat få. Kommer regeringen att verka för att en etableringsfrihet används så snabbt som möjligt med de tillgängliga medel som i dag finns?

Anf. 49 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Ibland när man hör Gunnar Hökmark och andra moderata politiker kan man undra varför de håller på med politik när de är så rädda för statsmakten att de är helt blinda för den makt som utövas från annat håll. Det ser i alla fall ut som om Moderaterna, eller åtminstone nyliberaler av den sort som jag tror finns representerade, hellre ser en privat maktutövning som monopoliserar yttrandemöjligheterna för det egna företaget än en offentlig demokratiskt baserad maktutövning som säkerställer yttrandemöjligheter åt många. Det som Gunnar Hökmark

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Svar på
interpellationer*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

kallar yttrandefrihet liknar kanske mest näringsfrihet. Jag tycker att vi har olika roller. Det finns olika aktörer också i mediasamhället. Men jag tycker att det är politikernas och statsmaktens skyldighet att försöka sätta upp spelregler på alla områden, även på massmedieområdet. Det är nödvändigt att också massmedierna fungerar på ett sådant sätt att grundläggande förutsättningar för ett demokratiskt samhälle är uppfyllda, att många röster kan göra sig hörda och att den grundlagsfästa yttrandefriheten och informationsfriheten får ett reellt innehåll.

Till skillnad från Gunnar Hökmark tänker jag inte abdikera från det ansvaret. Naturligtvis skall vi göra allt för att snabbt se till att många röster kan höras, att vi får en mångfald på TV- och radioområdet. Jag tänker dock inte stå här och diskutera vad som har varit. I stället tycker jag att vi skall se framåt. Vi skall se hur vi garanterar att det just blir många röster som kommer till tals. Alla tendenser pekar ju i stället mot att det blir alltmer av oligopol – dvs. att några få, mycket starka, medie-företag kan göra sig hörda.

Det är klart att många lyssnare och tittare tycker att detta är bra. Men det kan ju också vara så att sådant som skulle vara bra aldrig får en chans att komma in. Sådant får man alltså aldrig en chans att lyssna på eller se.

Ordvalet var, som sagt, den borgerliga regeringens. Man ville skapa självständiga, lokalt förankrade programföretag. I stället blev det dock genom det auktionsförfarande som tillämpades när det gällde Lokalradion några få starka kedjeföretag som tog över alltihop – om nödvändigt t.o.m. genom bulvaner. Men det är väl inte ett system som vi tycker är bra.

Anf. 50 GUNNAR HÖKMARK (m)

Fru talman! Jag tror att det är rätt klokt att som politiker vara så pass ödmjuk att man abdikerar från publikens roll – att den publik som har rätt att kunna välja mellan olika radio- och TV-program är den som också slutligen avgör vilka program som skall sändas och vilka program som är bra eller dåliga.

Det skulle vara intressant att höra Margot Wallström precisera på vilket sätt den privata lokalradion har misslyckats. På många orter i Sverige har den ju fått fler lyssnare än den närmast konkurrerande kanalen i Sveriges Radio. På vilket sätt har man misslyckats när en fjärdedel av befolkningen regelbundet lyssnar till privat lokalradio?

Jag håller med om att den privata lokalradion inte har gett en ökad mångfald på de orter där ni har stoppat tillkomsten av en privat lokalradio, där ni genom att stoppa koncessionsförfarandet har förhindrat att nya radiostationer kan växa fram. På de orter där det finns privat lokalradio finns det däremot i dag en mångfald. Vi behöver dock inte tala om historien. Låt oss i stället titta på det som nu är aktuellt.

Det finns ett utrymme för att ge svenska programföretag en möjlighet att producera program, öppna för skapande och ge publiken ett programutbud och en nyhetsförmedling runt om i landet vid sidan av det som finns. Det kommer helt klart att innebära att Sveriges Television tvingas utveckla och precisera sin public service-roll ytterligare.

Det skulle också helt klart leda till att TV 4 inte längre hade sitt reklammonopol. Men på vilket sätt, Margot Wallström, skulle det vara försvårande och negativt för svensk kultur om vi fick ett ökat utbud under de närmaste åren, vilket kunde nås/ ses av publiken? På vilket sätt skulle det vara till nackdel för publiken att kunna välja mellan flera olika program?

Om vi tänker oss att man startar ett förfarande med regionala koncessioner så att Göteborg kan ha en TV-station som sänder över hela Västsverige och Malmö kan ha en TV-station som sänder till den del av Sverige som ligger kring Malmö – detsamma gäller för Umeå, Uppsala och på övriga håll i landet – undrar jag: På vilket sätt skall staten hindra att yttrandefrihetens och tryckfrihetens principer kan utvecklas och utnyttjas i nya medier?

Anf. 51 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! I dag skall jag vara snäll mot Gunnar Hökmark och då säger jag: På intet sätt skall vi hindra det. Vi skall göra allt vi kan för att det blir mer av lokala och regionala TV-program. Vad vi kan behöva göra nu först är att vi ser till att frågan reds ut om huruvida vi skall satsa på ett digitalt eller ett analogt marknät och vad vi skall göra med det. Om vi med hjälp av ny teknik kan få en mycket stor möjlighet att erbjuda just lokala och regionala program är det alldeles utmärkt. Det handlar då om att försöka komma på hur snabbt man i så fall kan bygga ut ett digitalt nät och vad det kostar. Vidare behöver vi klara ut lagstiftningssystem och andra regelsystem som behöver anpassas efter detta. Men så fort vi har gjort det borde vi, menar jag, vara redo att också bestämma hur vi skall ha det med tekniken. Då vet vi ju också litet mera om förutsättningarna.

På intet sätt vill jag alltså hindra här. Tvärtom vill jag se till att det blir en mångfald av programbolag som får utrymme. Jag menar att det yttersta syftet måste vara just att se till att många röster hörs. Jag förstår att Gunnar Hökmark, utifrån vad man från den borgerliga regeringens sida skrev, inte så gärna vill tala om Lokalradion och om hur det blev. Man skrev ju att meningen var att det skulle bli självständiga, lokalt förankrade radioföretag. Men alla vet vi hur det blev med den saken. Det blev rena pannkakan. Det blev nämligen fem stora kedje- och nätverksföretag som tog över alltihop och som man vet sänder liknande program.

Men vad gör lyssnaren då? Vilken möjlighet har man att välja? Om tanken var att det skulle vara lokalt förankrat, varför skall vi då inte se till att detta får en chans att göra sig hört? Vi vill titta på detta och se vilka villkor som kan åstadkommas. Kanske kan man t.o.m. utifrån dialekten veta att det finns ett lokalt utbud och en lokal mångfald.

Anf. 52 GUNNAR HÖKMARK (m)

Fru talman! Jag är inte alls rädd för att tala om den privata lokalradion. Tvärtom gjorde jag det. Jag frågade också: På vilket sätt har den enligt kulturministern misslyckats? Den har ju vunnit en stor del av publiken. På vilket sätt skulle det inte vara fråga om mångfald och

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

valfrihet när det på orter i Sverige där det tidigare bara fanns tre eller fyra radiokanaler nu finns tio eller tolv olika kanaler att välja mellan?

Det spelar ingen roll för den enskilde lyssnaren om möjligtvis musik under några timmar sänds i den ena staden och motsvarande musik sänds i den andra staden. Det intressanta är att mångfalden har ökat.

Detta är egentligen inte den viktiga frågan här i dag. Det är ju helt tydligt att monopollet är borta. Ni var emot att monopollet togs bort. Ni hindrade och hejdade det. Nu försöker ni vaktslå att politiken och staten skall kunna styra utbudet. Därför vill jag lyfta fram ett mycket enkelt recept för att snabbt se till att den svenska publiken kan få en ökad mångfald och att det blir mer av produktion.

För det första gäller det att *omedelbart* börja sända Sveriges Television och Sveriges Radios program från satellit.

För det andra gäller det att se till att M 4 och M 5 öppnas för dem som nu vill sända. Det kommer att leda till att publiken kan få ett programutbud som den kan ta emot nu. Det besvärande med Margot Wallström är att det i grunden är fråga om ett makt- och producentperspektiv – det gäller att ha kontroll över vad som sänds. Men det som skulle kunna sändas via ett digitalt markbundet nät kommer inte att kunna tas emot av den stora delen av publiken förrän bortom den avtalsperiod som vi nu diskuterar för Sveriges Television. Anledningen är den typ av mottagarapparater som vi i dag har. En liten elit skulle kanske kunna ta emot nämnda sändningar, men det stora flertalet skulle få finna sig att leva med den dominans som det gamla monopollet innebar och det reklammonopol som TV 4 i dag utgör.

Min enkla fråga är: Varför icke nu se till att fler program kan göras, att det blir mer av skapande och att publiken kan få ökad valfrihet?

Fru talman! Tyvärr tror jag att jag vet svaret. Socialdemokrater ser nämligen mediepolitiken som ett sätt att kontrollera publikens programutbud. Konsekvensen av det är att Sverige och svenskt skapande – svenska programföretag – kommer att bli omkullsprungna av andra aktörer, som inte inväntar kulturministerns listiga lösningar när det gäller olika typer av teknik.

Anf. 53 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Det börjar likna nonsens här mot slutet, när Gunnar Hökmark talar om vad Socialdemokraterna vill. Det hjälper tydligen inte vad jag än säger, inte ens om jag talar om vad våra mål samt mått och steg är. Jag tror dock att Gunnar Hökmark, om han är intellektuellt hederlig, håller med om att det rimliga är att låta utredningen få diskuteras ordentligt och att vi undersöker inom vilken tidsperiod som det här i så fall skulle vara möjligt.

Det har också betydelse för dem som eventuellt vill starta M 4 eller M 5. Om de kan se att det är vettigt med ett digitalt marknät är det inte säkert att de vill göra stora investeringar, för att sedan inom några år stå inför något nytt. Det kan visa sig bli så, det vet vi inte. Låt oss få undersöka det först! Även om man kan säga att tre månader är lång tid i mediebranschen, kan vi väl ge oss den tiden innan vi fattar beslut om så stora investeringar och så stora frågor som det här handlar om.

Det blir litet fänt att påstå att vi, därför att vi även vill titta på tekniken, skulle hindra mångfalden. Alldeles tvärtom vill vi se till att det blir en stor mångfald, framför allt att det blir en mångfald för alla medborgare i Sverige. Alla hushåll skall kunna få ett större utbud, inte bara de som har en tjock plånbok. Det var faktiskt den principen som styrde när man gjorde lokalradioordningen. – Den som kan betala bäst är den som skall ha yttrandemöjligheten, de andra lämnar vi därhän.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 1995/96:63 om Stiftelsen Framtidens kultur

Anf. 54 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Jan Backman har frågat mig dels vad jag avser göra för att upprätthålla en ordning som gör att medborgarna kan känna sig förvässade om att olika ärenden får en saklig och korrekt behandling även på kulturområdet, dels vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att öka mångfald och vitalitet vad avser kulturens innehåll och finansiering.

Bakgrunden till Jan Backmans fråga är ett inlägg i en kvällstidning av en anställd vid Statens kulturråd.

När det gäller den första frågan vill jag anföra följande:

För Statens kulturråd gäller, liksom för andra myndigheter, att rådet skall iakttä saklighet och opartiskhet i sin verksamhet. Dess styrelse – som är den som fattar beslut – är sammansatt av företrädare för olika samhällsområden med insikt i kulturella frågor. Liksom i all annan offentlig förvaltning råder full insyn i myndighetens verksamhet. Det gör att medborgarna kan känna sig helt säkra på att olika ärenden får en korrekt och saklig behandling även på kulturområdet. Det finns alltså inte någon anledning för mig att med anledning av vad en anställd på Kulturrådet anfört i en tidningsartikel vidta några som helst åtgärder. Det är mig helt främmande och dessutom i strid med tryckfrihetsförordningen.

På Jan Backmans andra fråga vill jag bara svara följande:

Förslag som innebär en ökning av både mångfalden och vitaliteten på kulturens område kommer att presenteras i den kulturpolitiska proposition som regeringen avser att lägga fram i maj. I det sammanhanget kommer även olika finansieringsformer att diskuteras.

Anf. 55 JAN BACKMAN (m)

Fru talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret. Även om det formellt sett är fullständigt, ger det ändå anledning till några följdfrågor.

Först måste jag korrigera mig själv på en punkt. Jag avsåg egentligen inte att kräva att kulturfrågorna skulle få en konkret behandling, utan en korrekt. Jag misstänker att formuleringarna i kulturministerns svar

Prot. 1995/96:58
20 februari

**Fel! Okänt
växelargument.**

inte hade ändrats på något avgörande sätt om ministern hade haft tillgång till frågans ursprungliga formulering.

Jag vill också inledningsvis slå fast att jag naturligtvis inte anser att kulturministern skall vidta några som helst åtgärder i enskilda ärenden. Det framgick för övrigt också av min interpellation.

Kulturministern pekar på att Kulturrådet som beredande organ för Stiftelsen Framtidens kultur skall iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet. Det är ju bra om det blir fastslaget från högsta ort.

Ändå anser jag att det framstår som oroande om en tjänsteman vid denna beredande instans med titel, hemvist och allt går ut i en kvällstidning och tillkännager att han, byrådirektören vid Statens kulturråd, anser att Stiftelsen Framtidens kultur bör skrotas.

Den debattör som väljer att markera sitt organisatoriska hemvist avser naturligtvis att det på något sätt skall ingå i opinionsbildningen. Många som har en mer perifer kontakt med Statens kulturråd, men ändå vet att det har en viktig roll i svenskt kulturliv, torde uppfatta en person som uppger sig vara byrådirektör som talesman för myndigheten.

Hur anser kulturministern att läsarna skall uppfatta ett debattinlägg där skribenten under sitt namn t.ex. skriver *statssekreterare*, *Kulturredpartementet*? Är inte avsikten att det skall ge någon sorts indikation om hur inlägget skall läsas? Finns det inte en risk för att, om inga korrigerande budskap presenteras, det av de förväntansfulla bidragssökarna uppfattas som en signal om hur en viktig kulturmyndighet ser på Stiftelsen Framtidens kultur och dess roll i det svenska kulturlivet?

Jag måste också få koppla en följdfråga till den diskussion om Stiftelsen Framtidens kultur och dess samhällsnyttighet som jag hänvisar till i min interpellation. Om styrelsen för Statens kulturråd är en garant för att ”olika ärenden får en korrekt och saklig behandling”, hur kan det då komma sig att deras beslutsförslag till Framtidens kultur inte har innehållit så mycket samhällsnyttighetsbedömning att det har medfört att stiftelsen skulle kunna uppfylla kravet på skattebefrielse?

Jag kan i stiftelsens stadgar och riktlinjer för bidragsgivning inte se att det finns något som strider mot kraven på samhällsnyttighet. Nu betalas 57 511 000 kr i skatt och hamnar därigenom utanför kultursektorn. Det är dessutom så att skattemyndigheten i avdragshänseende i allmänhet handlägger ärenden om företagets kultursponsring efter en annan måttstock än idrottssponsring. Därför är behandlingen av stiftelsen ytterligare en bekräftelse på att de farhågor jag för fram i min andra fråga är befogade.

Jag anser att det finns stora risker för att regeringen är på väg att skapa en alltför monolitisk struktur när det gäller de ekonomiska förutsättningarna för dem som med liv och lust ger sig på den svåra uppgiften att genomföra någon form av kulturaktivitet. Den som behöver stöd för att förverkliga sin idé kan ha en oerhörd hjälp av att det finns olika källor, med olika bedömningskriterier och olika kultursyn, olika solidaritetsbindningar eller vilka skäl de anser sig ha för att göra en egen prioritering.

Fru talman! Jag hoppas för den kulturella mångfaldens skull att mina farhågor är obefogade och att den kommande kulturpropositionen

kommer att innehålla tydliga signaler om att även en socialdemokratisk regering är beredd att ge utrymme för många att bidra till ett vitaliserat kulturliv.

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 56 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Jag håller mig till att svara på den fråga som fanns i interpellationen. Jag vill bara säga att det inte är Kulturrådets uppfattning som förs fram i artikeln. Kulturrådet företräds av styrelsen eller av direktören. Den byrådirektör som har skrivit artikeln har inget mandat att företräda Kulturrådet. Däremot är han förstås fullt berättigad att framföra sina egna åsikter i tidningen. Det skall jag inte heller på något sätt ingripa emot.

Däremot tycker jag att vi i ett annat sammanhang kanske kan återkomma till frågan om skattebefrielse och annat när det gäller Stiftelsen Framtidens kultur.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
1995/96:RB1 till finansutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovan angiven redogörelse skulle förlängas till *torsdagen den 7 mars*.

14 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1995/96:KU20–KU22
Finansutskottets betänkande 1995/96:FiU9
Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU22
Lagutskottets betänkanden 1995/96:LU15, LU16 och LU29
Utrikesutskottets betänkande 1995/96:UU12
Jordbruksutskottets betänkande 1995/96:JoU12
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU16
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1995/96:AU6
Bostadsutskottets betänkanden 1995/96:BoU5–BoU8

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1995/96:129 Säkerhetsskydd

Prot. 1995/96:58
20 februari

16 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 19 februari

1995/96:89 av *Sten Andersson* (m) till statsrådet Leif Blomberg
Påföljd för dem som gömmer icke asylbeviljade personer

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 mars.

17 § Anmälan om skriftlig fråga

Anmäldes att följande skriftliga fråga framställdes

den 16 februari

1995/96:294 av *Sivert Carlsson* (c) till jordbruksministern
Mellanskarven

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 mars.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att följande skriftliga svar inkommit

den 20 februari

1995/96:287 av *Conny Sandholm* (fp) till statsministern
Askö som miljöforskningscentrum
Besvarad av miljöministern

1995/96:288 av *Birger Schlaug* (mp) till näringsministern
Forskning och utveckling inom vätgasområdet

1995/96:289 av *Kenneth Johansson* (c) till näringsministern
Energisparande och eltaxorna

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 5 mars.

19 § Kammaren åtskildes kl. 18.30.

Prot. 1995/96:58
20 februari

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.22
och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Prot. 1995/96:58
20 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Meddelande om aktuell debatt	1
4 § Meddelande om svar på interpellation	1
5 § Svar på interpellation 1995/96:54 om grusvägar i Dals- land.....	2
Anf. 1 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	2
Anf. 2 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	2
Anf. 3 ELVER JONSSON (fp).....	3
Anf. 4 ULLA LÖFGREN (m)	4
Anf. 5 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	4
Anf. 6 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	5
Anf. 7 ELVER JONSSON (fp).....	6
Anf. 8 ULLA LÖFGREN (m)	7
Anf. 9 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	7
Anf. 10 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s)	8
6 § Svar på interpellation 1995/96:57 om Göteborgsöver- enskommelsen.....	8
Anf. 11 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	8
Anf. 12 KIA ANDREASSON (mp)	9
Anf. 13 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	10
Anf. 14 KIA ANDREASSON (mp)	11
Anf. 15 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	12
Anf. 16 KIA ANDREASSON (mp)	12
Anf. 17 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	13
7 § Svar på interpellation 1995/96:60 om Vägverket.....	13
Anf. 18 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	13
Anf. 19 OLLE LINDSTRÖM (m).....	14
Anf. 20 ULLA LÖFGREN (m)	16
Anf. 21 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	16
Anf. 22 OLLE LINDSTRÖM (m).....	17
Anf. 23 ULLA LÖFGREN (m)	18
Anf. 24 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	18
Anf. 25 OLLE LINDSTRÖM (m).....	19
8 § Svar på interpellation 1995/96:61 om Postens service.....	19
Anf. 26 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....	19

Anf. 27	KARL-ERIK PERSSON (v)	20
Anf. 28	SIVERT CARLSSON (c)	22
Anf. 29	TORSTEN GAVELIN (fp)	22
Anf. 30	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	23
Anf. 31	KARL-ERIK PERSSON (v)	24
Anf. 32	SIVERT CARLSSON (c)	25
Anf. 33	TORSTEN GAVELIN (fp)	25
Anf. 34	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	26

Prot. 1995/96:58
20 februari

9 § Svar på interpellation 1995/96:76 om Estonia 26

Anf. 35	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	26
Anf. 36	EVA BJÖRNE (m)	27
Anf. 37	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	28
Anf. 38	EVA BJÖRNE (m)	29
Anf. 39	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	30
Anf. 40	EVA BJÖRNE (m)	30
Anf. 41	Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)	31

10 § Svar på interpellation 1995/96:75 om universitetens och högskolornas studiesociala ansvar 31

Anf. 42	Utbildningsminister CARL THAM (s)	31
Anf. 43	ANNIKA NILSSON (s)	32
Anf. 44	Utbildningsminister CARL THAM (s)	33
Anf. 45	ANNIKA NILSSON (s)	34
Anf. 46	Utbildningsminister CARL THAM (s)	35

Ajournering 35

Återupptagna förhandlingar 35

11 § Svar på interpellation 1995/96:50 om markbundna sändningar av radio och TV 35

Anf. 47	Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	35
Anf. 48	GUNNAR HÖKMARK (m)	36
Anf. 49	Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	37
Anf. 50	GUNNAR HÖKMARK (m)	38
Anf. 51	Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	39
Anf. 52	GUNNAR HÖKMARK (m)	39
Anf. 53	Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	40

12 § Svar på interpellation 1995/96:63 om Stiftelsen Fram- tidens kultur 41

Anf. 54	Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	41
Anf. 55	JAN BACKMAN (m)	41
Anf. 56	Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	43

13 § Hänvisning av ärende till utskott 43

Prot. 1995/96:58
20 februari

14 § Förnyad bordläggning.....	43
15 § Bordläggning.....	43
16 § Anmälan om interpellation	44
1995/96:89 av <i>Sten Andersson</i> (m) till statsrådet Leif Blomberg.....	44
Påföljd för dem som gömmer icke asylbeviljade personer	44
17 § Anmälan om skriftlig fråga.....	44
1995/96:294 av <i>Sivert Carlsson</i> (c) till jordbruksministern	44
Mellanskarven	44
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	44
1995/96:287 av <i>Conny Sandholm</i> (fp) till statsministern.....	44
Askö som miljöforskningscentrum	44
Besvarad av miljöministern.....	44
1995/96:288 av <i>Birger Schlaug</i> (mp) till näringsministern.....	44
Forskning och utveckling inom vätgasområdet	44
1995/96:289 av <i>Kenneth Johansson</i> (c) till näringsministern .	44
Energisparande och eltaxorna.....	44
19 § Kammaren åtskildes kl. 18.30.....	45